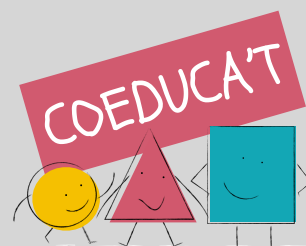

Orientacions per a l'educació afectivosexual

Recull de propostes didàctiques per a
tots els nivells

Recull de propostes didàctiques per a l'educació afectivosexual

Tots els nivells

Aquest llibre està publicat amb una llicència Creative Commons Reconeixement-NoComercial-SenseObra Derivada 4.0.

No es permet l'ús comercial de l'obra original ni la generació d'obres derivades.

Aquesta llicència implica que sou lliures de copiar i redistribuir el material en qualsevol format sempre que:

- Es reconegui l'autoria.
- No s'utilitzi amb finalitats comercials.
- No es difongui el material transformat a partir de l'original.

La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>

Aquest document ha estat **redactat** per un grup de treball format per persones expertes en temes de coeducació, perspectiva de gènere i educació afectivosexual: Mireia Amat Escútia, Mireia Cebrián Plazas, Maria González Aran, Laia Clua Torras i Gemma Altell Albajes.

Ha estat **coordinat** per Sílvia Aldavert Garcia i Jordi Baroja Benlliure, de L'Associació de Drets Sexuals i Reproductius.

Hi han **col·laborat persones especialistes** en aquests temes, Elena Longares Hernández i Gemma Deulofeu Villanueva.

S'ha comptat amb l'**assessorament pedagògic per a cadascuna de les etapes** de Mar Noguero Ramí, Maria José Aparicio Manchado, Estany Vila Belmonte, i de les tècniques de la Sub-direcció General d'Ordenació Curricular, Pilar Badenas Navarro, Rita Bagur Marquès, Maria Ojuel Solsona i Elisenda Poch Balart.

Així mateix hi han **col·laborat les entitats**: AssexoraTgn, Actua Vallès, Assemblea d'Escoles Feministes de Gràcia, Grup de Coeducació de Ca la Dona, La Ciranda/Migjorn, Comitè 1r de Desembre, Consell Nacional de Joventut de Catalunya, Cooperativa Candela, Cooperativa Mandràgores, SIDA STUDI.

I, també hi ha **col·laborat** el Servei de Salut Comunitària de la Direcció de Promoció de la Salut de l'Agència de Salut Pública de Barcelona.

© Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

Elaboració i edició: Sub-direcció General d'Ordenació Curricular
Disseny i maquetació: Maite Miró Cubias, del Servei de Currículum d'Infantil i Primària
Correcció i assessorament lingüístic: e-traduca.com

1a edició: **octubre de 2020**

Índex

Educació infantil/segon cicle	5
Cooperem.....	6
Som importants	8
Com m'agradaria ser	10
Tan iguals i tan diferents	12
Taller de sensacions	14
Endevina com em cuido	16
Educació primària/cicle inicial	17
Com ens vestim i per què.....	18
Comuniquem-nos, reivindicuem-nos, decidim-nos.....	20
Hi ha més gustos que colors.....	23
Cossos iguals, cossos diferents.....	25
Com sentim?.....	27
Adaptem l'escola.....	29
Educació primària/cicle mitjà	31
Fem el nostre calendari	32
Jo em comprometo a... ..	34
Radiografia de l'escola	37
Coneixem-nos i entenem-nos	39
Com sentim?.....	41
Defensem els nostres cossos	43

Educació primària/cicle superior	46
Des(tapem) els drets sexuals i reproductius	47
Busquem l'alternativa.....	50
Desmentint l'heteronorma.....	52
No estem fetes amb el mateix motlle.....	54
Les bombolles d'intimitat.....	56
La prevenció és (auto)cura	58
Educació secundària obligatòria/ 1r i 2n curs.....	60
Està a les nostres mans.....	61
Teixim complicitats.....	63
Acabem amb les violències 2.0.....	65
Imaginem-nos, construïm-nos, entenem-nos.....	67
Els plaers són nostres.....	69
La festa	71
Educació secundària obligatòria/ 3r i 4t curs	73
Creixem amb drets	74
Els nostres referents.....	76
Responem a les violències	78
No som robots.....	80
Consentiment i desig.....	82
Trenquem el tabú, creem espais segurs!	85

PROGRAMA COEDUCA'T

Propostes didàctiques

Educació infantil/ segon cicle

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Cooperem?

Què pretenem amb aquesta activitat

- Reforçar la interrelació grupal i el suport mutu.
- Treballar els valors de convivència, respecte i justícia des del reconeixement del grup i l'acceptació de la diferència.
- Desenvolupar les capacitats psicomotrius dels infants, la coordinació i el moviment.
- Visibilitzar la diversitat física i motriu i com pot condicionar determinades situacions.
- Treballar els valors de col·laboració, convivència, respecte i justícia des del reconeixement de les diferències.

Material

Diversos objectes de psicomotricitat: pilotes de diferents colors, rutilles, fitxes...

Plantejament inicial

Deixeu una sèrie d'objectes a l'aula, indicant al grup d'infants que estan a la seva disposició per al joc lliure. Abans de començar, reflexioneu entorn a la necessitat de compartir-los i de que tot el grup pugui gaudir-ne de forma igualitària. Podeu incorporar-se aquesta introducció de forma introductòria a totes les activitats quotidianes que es desenvolupin al marc de l'escola, ja siguin a l'aula, al pati o a altres espais. Amb això, es pretén anar construint el discurs de la igualtat de drets de forma continuada i anar-ho consolidant en el grup d'infants.

Pot ser interessant dur a terme aquesta introducció uns dies abans de la realització de l'activitat, per tal de no condicionar en excés el comportament del grup el mateix dia del desenvolupament de la proposta.

Desenvolupament

1. Distribuiu els diversos objectes en diferents punts del pati. L'accés ha de ser desigual, situant-los en espais de difícil accés per a algunes persones del grup, mentre que altres puguin fer-ho de forma més còmoda segons les seves condicions físiques.
2. Expliqueu al grup que podran sortir a jugar al pati amb una sèrie d'objectes que hauran de buscar i agafar. En el moment d'anar a recollir-los, es trobaran amb un accés desigual per accedir-hi, en base a les seves capacitats físiques específiques; només les persones més altes podran agafar els objectes que estiguin a una certa alçada, les més primes aquelles que estiguin en zones estretes, les més ràpides els objectes que estiguin més lluny, etc. També es poden pensar situacions que requereixin la col·laboració grupal per tal d'aconseguir agafar algun dels objectes. Caldrà observar quin repartiment fan els infants a l'hora de jugar amb els objectes, i sota quins criteris.

Desenvolupament

3. En el moment del joc posterior, reforceu positivament les conductes de generositat i voluntat de compartir els objectes. Passada una estona, segons la valoració de l'equip docent, introduïu un debat entorn a la situació de joc a través de preguntes directes:
 - *Qui ha pogut jugar amb determinats objectes i qui no? Per què?*
 - *Algú s'ho mereixia més que altres?*
 - *És just que algunes persones no puguim jugar amb unes joguines de l'escola?*
4. Reflexioneu entorn als drets que tenen com a infants, posant en valor la condició d'igualtat i el joc com a espai de desenvolupament inqüestionable i innegable.
5. Per tal d'aprofundir en la temàtica, en una sessió posterior, introduïu la reflexió sobre com es donen aquestes dinàmiques en un ambient extern a l'escola, sigui amb els germans, cosins o altres persones amb qui comparteixin espais i joguines. Exploreu quines són les dinàmiques a les quals estan habituats en la quotidianitat, i de quina manera són percebudes, segons els rols que desenvolupen i les normes que tenen assimilades.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

Acompanyeu el desenvolupament d'un clima de respecte i justícia per a tot el grup. Fomenteu que el debat s'exposi en termes d'igualtat, sense reforçar cap conducta de mèrit per unes condicions específiques individuals. Promoveu l'anàlisi del grup entorn a la igualtat d'oportunitats i beneficis en la infància, així com una actitud d'ajuda col·lectiva i superació de les desigualtats que puguin donar-se.

Desenvolpeu una escolta activa de cara a explorar les referències explícites o implícites a dinàmiques de la llar com a espai de relació amb els adults, visibilitzeu les diversitats d'hàbits dins del grup-classe i poder-les posar en valor.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Som importants

Què pretenem amb aquesta activitat

- Identificar idees preestablertes entorn a les construccions i unitats familiars.
- Explorar les emocions vinculades a les figures familiars properes, així com les relacions que es teixeixen.
- Identificar i posar en valor la diversitat familiar, treballant el gènere, l'origen, la diversitat funcional, així com les diverses estructures que poden prendre.
- Aprofundir en els conceptes d'amor, suport mutu, cura de l'altre, etc., com a elements desitjables i a desenvolupar de forma activa en les relacions.
- Treballar l'expressió oral i comunicació verbal, vinculada a emocions i sentiments.

Material

Fulls i llapis. Fotografies individuals de persones amb diferents expressions de gènere, orígens, expressions racials, diversitat funcional, etc., i cartolines.

Plantejament inicial

Demaneu a l'alumnat que faci un dibuix de les "persones importants" del seu entorn. Acompanyeu la demanda amb una explicació per part de l'equip docent de què significa una persona important. Es pot dur a terme a través d'exemples, fotografies, o altres elements que puguin portar els propis infants de casa seva.

Desenvolupament

1. Doneu l'oportunitat a cada infant d'explicar a la resta del grup qui surt en el seu dibuix, i quines relacions i emocions vinculades hi té. Podeu guiar l'explicació amb algunes preguntes concretes per facilitar-ne el desenvolupament:
 - *Com es diu o com li dius?*
 - *Quin contacte hi tens?*
 - *Cada quant us veieu?*
 - *Quines activitats compartiu?*
 - *Com et sents quan esteu juntes?*

Assenyaleu la presència de les relacions familiars i la seva importància i referencialitat en la construcció i desenvolupament com a individus.
2. Pregunta al grup què és una família, què la defineix i què és imprescindible. Parleu-los de diversos models familiars, tant a nivell d'estructura i membres com a nivell de característiques diverses.

**Com ha d'intervenir
l'equip docent?**

Fomenteu la visibilització i normalització d'unitats de convivència diverses, entenent que totes ho son, sense fomentar la normativitat familiar. Detecteu possibles malestars que es desprenguin del debat, atribuïbles a casuístiques particulars de les famílies dels infants, i gestioneu-los dins del mateix grup o individualment, si s'escau. Promoveu tota la dinàmica al voltant de les emocions positives que es generen de les relacions afectives, i la importància que tenen dins dels diferents models relacionals.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Com m'agradaria ser?

Què pretenem amb aquesta activitat

- Detectar les idees preestablertes entorn a la construcció social del gènere en la infància primerenca.
- Iniciar la deconstrucció dels rols assignats als gèneres i superar els estereotips.
- Treballar la capacitat de construcció de la identitat i detecció d'interessos i gustos particulars.
- Estimular l'expressió corporal a través dels significats que associen als personatges de les disfresses, així com l'expressió activa en el grup d'iguals.

Material

Disfresses (poden ser de l'escola. Demaneu a les famílies que en portin o fabriqueu-les prèviament amb material de l'escola com a activitat d'arts plàstiques).

Plantejament inicial

Feu una representació per part de l'equip docent, en la qual diferents docents puguin disfressar-se de diversos personatges. Es pot fer a través d'una obra de teatre, un joc, o algun altre recurs que esdevingui engrescador per al grup. Cada membre haurà de ser fàcilment reconegut pel grup d'infants, per tal que vegin com a través de les disfresses es pot jugar a canviar certs aspectes de cada persona.

Desenvolupament

1. Prepareu disfresses de diversos personatges que puguin ser reconeguts pels infants (oficis, personatges de contes, animals, etc.), no forçosament lligats socialment a un gènere concret.
2. Expliqueu al grup que es realitzarà una activitat d'expressió, en la qual, a través del joc i la representació es podran relacionar i jugar representant altres personatges, tal com ha fet anteriorment l'equip docent. Realitzar un reforç positiu de la capacitat de poder canviar certes formes de l'individu segons la voluntat de cadascun. Evitem fer cap referència entorn al binarisme o a la possibilitat que hi hagi disfresses de nen o nena, per tal de no condicionar les relacions dels infants.
3. Repartiu una disfressa a cada infant, de forma aleatòria, sense possibilitat de triar. Deixeu un espai de temps perquè els infants interactuïn dins del grup, detectant reaccions entorn a les disfresses obtingudes, així com la vinculació emocional que se'n pot derivar.
4. Passada una estona, es tornarà a reunir tot el grup per parlar de com s'han sentit amb les disfresses i poder-ne destriar els possibles estereotips arrelats a alguns dels personatges. Caldrà ajudar-los amb preguntes com:

Com ha d'intervenir l'equip docent?

- *Ens ha agradat ser un/a... durant una estona?*
- *Què hem canviat de nosaltres mateixos/es quan anàvem disfressades?*
- *Com es comporta cada personatge?*
- *Hi ha hagut disfresses que alguns preferien més que altres? Per què? Qui ho decideix?*

La importància del rol de l'educador/a en aquesta activitat recau en la detecció d'idees preestablertes dels infants, fixant-se en aquelles més evidents entorn a l'assignació d'un caràcter masculí o femení a cada personatge però també a aquells rols menys visibles, vinculats a la masculinitat o a la feminitat. Una mirada atenta i crítica de les reaccions individuals dels infants, com ara les relacions en el marc del grups d'iguals, permetrà un debat i anàlisi posterior de les conductes observades.

Pel que fa a les dinàmiques concretes del grup, si s'escau, caldrà dinamitzar algun joc/activitat concret ja conegut per animar el grup a interactuar. Caldrà que valoreu la durada dels jocs o de les activitats per tal de fomentar el benestar, la participació i l'expressió individual i col·lectiva, així com la resolució pacífica dels conflictes.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Tan iguals i tan diferents

Què pretenem amb aquesta activitat

- Explorar la imatge corporal i el seu reconeixement, tant en la seva globalitat com en les seves parts.
- Treballar l'acceptació del propi cos, així com reconèixer la diversitat i valorar-la.
- Treballar el moviment i la coordinació de forma autònoma i conscient.

Material

Rotllo de paper llarg, retoladors i llapis.

Plantejament inicial

Feu una rotllana i demaneu als infants que identifiquin les diferents parts del cos. Es poden fer diverses dinàmiques breus de reconeixement de les seves parts, moviments específics i treball dels usos que donem al propi cos a través de la dansa, jocs concrets o altres metodologies de treball corporal.

Desenvolupament

1. Havent treballat la consciència del cos a partir del moviment, demaneu a cada infant que s'estiri damunt del rotllo de paper i resseguir-ne la silueta amb un retolador. Cada un ha de poder reconèixer-se en la seva representació.
2. Demaneu a cada infant que pinti amb llapis/retoladors la seva silueta, i demaneu-los que vagin reconeixent cada part del cos, expressada a mida real.
3. Observeu en grup com han quedat totes les siluetes de cadascun dels infants i qüestioneu-ne els resultats. Qüestioneu les similituds globals entre cossos així com la diversitat entre ells. Parleu i discuteu sobre quines són les diferències, per què hi són, i si tenen alguna implicació a l'hora de relacionar-se en grup. Qüestioneu si aquests cossos poden canviar, i de quines maneres ho poden fer.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

Exploreu l'autopercepció individual i col·lectiva i fomenteu que s'entengui el cos com a propi, i no merament com a eina per a usos específics. Guieu l'alumnat en el reconeixement, acceptació i estima del propi cos.

Fomenteu la identificació i posada en valor de la diversitat com un fet enriquidor a nivell col·lectiu. Poseu l'èmfasi en diferències entre cossos de tot tipus: colors de pell, cabells, etc. Analitzeu les diferències genitals sense homogeneïtzar-les de forma binària, i parleu dels canvis que es donen al llarg de la vida.

Com ha d'intervenir
l'equip docent?

En funció de les edats i del nivell maduratiu del grup-classe, caldrà adaptar l'activitat, a partir del guiatge en la identificació de cada part del cos i l'assenyalament de la diversitat intergrupala. Alguns grups poden ser capaços d'observar i analitzar diferències mentre que altres necessitaran un acompanyament superior, de manera que caldrà una mirada atenta per identificar quin és el grau d'autonomia del grup i saber-lo apropar als objectius de l'activitat.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Taller de sensacions	
Què pretenem amb aquesta activitat	• Desenvolupar la identificació del que es desitja i del que no així com l'expressió de necessitats pròpies. • Conèixer el dret al propi cos, en relació a qui pot tocar-lo, on i de quina manera. • Explorar la masturbació en la infància com un fet normalitzat i exercici de plaer i autoconeixement.
Material	Diferents materials per fer massatges amb textures i mides diferents: plomes, teles, raspalls, etc.
Plantejament inicial	Introduïu al grup que les persones tenen moltes maneres de relacionar-se i comunicar entre elles, algunes que els agraden i d'altres que no. Demaneu al grup que enumeri i/o representi diferents formes de relació física humana: carícies, pessigolles, petons, abraçades, cops, empentes, etc., i que expressin de quina manera els agrada relacionar-se, posant en valor que els desitjos i les voluntats poden ser diversos.
Desenvolupament	1. Poseu música tranquil·la i demaneu-los que s'estirin i es relaxin. Els que vulguin, es podran aixecar i agafar algun dels objectes i anar a acariciar o fer un massatge a algun altre infant del grup. Els que ho prefereixin podran quedar-se estirats en el mateix espai, de forma relaxada, individualment, sense fer l'activitat. Remarqueu la responsabilitat individual de respectar, des de l'acceptació i el no qüestionament, les limitacions i voluntats de l'altre. Passada una estona, deixeu els objectes i expliqueu la vinculació emocional de cada infant i que expressin les sensacions experimentades. <i>Com ens hem sentit? Hem estat a gust? Què ens ha agradat? Què no ens ha agradat?</i> 2. Expliqueu-los que també es poden aconseguir sensacions agradables i desitjables a través del propi cos. Exploreu la capacitat de la relació amb si mateix, repetint l'activitat de manera individual. Guieu-los en una exploració del propi cos amb certes consignes d'anar tocant diferents zones del cos, respectant la lliure decisió de cada infant i els seus desitjos. Aneu promovent l'autoconeixement del propi cos i el propi plaer, promovent una relació de cura i sensibilitat.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

Acompanyeu l'alumnat en l'autoexploració de definició dels límits personals, necessitats i desitjos. És important no homogeneïtzar tot el grup sinó fomentar l'exercici individual d'autoconeixement, així com transmetre la importància del respecte als límits individuals i el dret al propi cos.

Remarqueu en tot moment que l'activitat persegueix aconseguir el benestar, i les diverses expressions d'aquest en cada persona. Caldrà una mirada atenta per detectar si apareix algun malestar i poder acollir-lo dins del grup o individualment, si s'escau. Així doncs, caldrà garantir el benestar de tots els infants durant l'activitat, tant si participen de l'intercanvi de carícies i massatges, com si no ho fan.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Endevina com em cuido

Què pretenem amb aquesta activitat

- Adquisició de rutines i hàbits d'autocura del cos de forma autònoma.
- Explorar els conceptes de salut i malaltia, les seves implicacions i els factors protectors de la salut. Entendre'ls en la diversitat de cossos i necessitats.
- Desenvolupar l'expressió corporal, moviment i coordinació.

Plantejament inicial

Inicieu una conversa parlant de les rutines d'autocura. Pregunteu al grup quines rutines duen a terme a casa, amb qui les fan, amb quina freqüència, etc. Demaneu la participació al grup-classe per tal de fer una llista, ja sigui oral o amb pictogrames, de les rutines més conegudes que duen a terme en el seu dia a dia.

Desenvolupament

1. Trieu un voluntari o voluntària al qual es farà representar amb mímica una acció de cura del cos. Es començarà amb accions quotidianes i fàcils, com pentinar-se, rentar-se les dents, dutxar-se, etc. La resta del grup haurà d'endevinar cada representació i es parlarà de cada acció, com i quan es desenvolupa, i amb quins objectius. Introduïu accions específiques de la cura dels genitals, naturalitzant-les i remarquant-ne la importància, com qualsevol altre hàbit o rutina més normalitzada.
2. Demaneu als infants que en pensin altres i les representin a través del joc. Incentiveu-los a pensar-ne altres no tan quotidianes, tant a nivell de diversitat de situacions com interpersonal: prendre xarop, portar ulleres, crema solar a l'estiu...

Com ha d'intervenir l'equip docent?

L'educador/a haurà de transmetre la necessitat de la cura del cos com un acció continuada i permanent, emfatitzant els factors de protecció. Poseu en valor l'autonomia i seguretat de l'infant en les tasques d'autocura així com d'autoconeixement de la salut. Transmetreu-los els conceptes de salut i malaltia com un contínuum en el qual el cos sigui cuidat i respectat de forma global però també específica en la diversitat de situacions.

PROGRAMA COEDUCA'T

Propostes didàctiques

Educació primària/ cicle inicial

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Com ens vestim i per què

Què pretenem amb aquesta activitat

- Visibilitzar com l'entorn sociocultural modela els propis valors, tant individuals com grupals.
- Reconèixer el valor d'ús enfront del valor social dels objectes.
- Posar en valor la diversitat, sense invisibilitzar desigualtats i assenyalant els privilegis que generen.
- Començar a treballar el món, les desigualtats globals i el concepte de justícia.
- Interpel·lar la infància com a "subjectes de drets".

Material

Diferents teles, mocadors, complements que permetin llibertat per dissenyar maneres distintes de vestir-se.
Material per fer fotografies.

Plantejament inicial

Demaneu als infants que aportin fotografies de familiars amb diferents tipus de roba o vestits que puguin exemplificar la diversitat cultural i poder-la ensenyar i explicar a la resta del grup. En cas que no existeixi aquesta possibilitat, realitzeu una tria de fotografies o vídeos en què s'observin persones d'arreu del món amb diferents maneres de vestir. És important incloure diferències observables en el territori proper, per no caure en propostes purament folklòriques.

Iniciu una conversa a partir de les fotografies triades o aportades per cada infant. Es poden fer preguntes com:

- *Per què van vestits així?*
- *Com ens agradaria anar vestits a nosaltres?*

Mostreu les imatges d'altres infants amb altres tipus de roba. Reflexioneu sobre la diversitat a l'aula, a l'entorn proper i arreu del món. Situeu les diverses fotografies en un mapamundi per relacionar-les a nivell geogràfic. Introduïu el concepte dels drets dels infants i exploreu les desigualtats en drets bàsics, tant a l'entorn proper com arreu del planeta.

Desenvolupament

Cada infant, utilitzant el material divers que hem posat a la seva disposició, dissenya un vestuari. Després de realitzar una tasca d'observació individual i grupal per analitzar la roba que vesteix el grup, introduïu les qüestions següents entorn als significats atribuïts:

- Per què portem roba? (Aporteu diferents respostes: per abrigar-nos, per protegir-nos, per veure'ns bé, per realitzar alguna activitat...)

Desenvolupament

- *Per a què serveix cada peça?*
- *Us agrada? Per què?*

Demaneu a cada infant que es vesteixi amb el vestuari elaborat i triat, i que facin una fotografia individual. Projecteu o imprimiu les fotografies, i demaneu que facin una comparació entre les diferents imatges del grup, així com amb les que s'han mostrat a l'inici. Guieu un debat entorn a les diferències observables. Ens poden ajudar algunes preguntes com aquestes:

- *Quines diferències hi ha entre la roba que portem unes persones i altres?*
- *Perquè portem robes diferents? (assenyaleu els mandats de gènere vinculats a la roba, complements o estètica, per exemple el tall de cabells).*
- *Hi ha normes que diuen com ens hem de vestir?*
- *Tothom pot portar la mateixa roba? (Aprofundiu en les desigualtats a nivell de gènere però també econòmiques, socials, culturals, etc.)*

Si ho considereu adient, podeu ampliar l'activitat introduint el concepte d'explotació infantil, reproduint de forma senzilla la cadena social de producció capitalista i com aquesta genera desigualtats i injustícies.

Web del dia internacional del treball infantil: <https://www.un.org/es/events/childlabourday/>

Per tancar l'activitat, pengeu les fotografies dels infants al mapa, situant la realitat de l'aula dins la realitat global.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

L'equip docent haurà de desenvolupar un ambient de treball des del respecte, amb una mirada i escolta activa en les desigualtats que es puguin manifestar –explícitament o implícitament– dins de l'aula. La manera de vestir pot ser fruit de desigualtats, tant a nivell de gènere com de classe o cultura, de manera que caldrà vetllar per què l'aula sigui un espai de seguretat on totes les persones se sentin segures d'expressar-se i desenvolupar-se des del respecte. Aquest serà, allora, un bon espai per fomentar la lliure expressió i treballar l'autopercepció i l'autoestima dels infants.

Alhora, serà important mostrar interès en els discursos elaborats per l'alumnat, explorant les realitats individuals de la llar o unitat de convivència, en relació amb drets bàsics que es treballin durant l'activitat.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Comuniquem-nos, reivindicuem-nos, decidim-nos

Què pretenem amb aquesta activitat

- Generar espais de respecte i justícia en comunitat, dins i fora de l'aula.
- Treballar la comunicació en les relacions, des de la negociació, reconeixement de la diferència, el compromís i l'empatia.
- Explorar la capacitat grupal per a l'acord consensuat i el rebuig envers cap tipus de violència.
- Treballar les responsabilitats individuals i col·lectives així com la comunicació oral.

Material

Cartolines grans, fulls i materials per dibuixar

Plantejament inicial

Introduïu el concepte del treball en equip a través d'un conte, una situació o del visionat d'un curt on es posi en valor la unitat del grup i la importància de fer pinya en contra de situacions de desigualtat o violència. A través d'aquest primer material, podreu exemplificar i parlar del grup com a espai de seguretat, en què la responsabilitat individual i grupal són imprescindibles per al benestar.

Presenteu un llistat de paraules* referents a emocions i un [recull d'emoticones](#) i demaneu-los que les relacionin a nivell de grup, explorant el significat de cada paraula i dibuix i com les reconeixen i identifiquen.

Demaneu-los que, individualment i de forma anònima, pensin i dibuixin els sentiments o emocions respecte del grup.

Un cop feta l'activitat, l'equip docent pot convidar qui ho desitgi a explicar què ha pensat.

Desenvolupament

Dividiu el grup-classe en grups petits en què cada infant estigui còmode per poder-se expressar lliurement.

Recuperant les emocions i emoticones treballades, expliqueu-los que podem tenir sentiments diversos en funció d'allò que passa al nostre entorn, alhora que produir sentiments o emocions a la gent que ens envolta.

Podeu fer que dins dels grups reduïts, qui ho desitgi, exposi situacions en què hagin pogut sentir alguna de les emocions, tant de caràcter positiu com negatiu.

Desenvolupament

L'equip docent recollirà les diferents manifestacions expressades en els grups reduïts, i de manera anònima, es traslladaran a tot el grup de la classe.

Guieu l'alumnat en una segona conversa per grups, en la qual es preguntí sobre actituds que es donen al si del grup, tant aquelles desagradables que puguin comportar faltes de respecte o situacions de desigualtat, com aquelles desitjables, que els fan sentir-se a gust i en bona companyia.

- *Tothom pot fer el que vol a l'escola?*
- *Què ens agrada que passi? I què no?*
- *Com actuem quan passa alguna cosa que no ens agrada? I quan passa alguna cosa que ens agrada?*

Un cop feta la reflexió en grups reduïts, l'equip docent traslladarà les conclusions al grup gran, de forma anònima, com anteriorment. Podeu demanar-los que classifiquin aquelles conductes que poden ser "desitjables" o "agradables" dins del grup, i aquelles que, pel contrari, poden ser "desagradables" o "perjudicials" per al grup i les persones que el conformen. En aquest sentit, acordeu de quina manera s'hi dona resposta dins de l'espai grupal, reforçant les conductes desitjables i evitant les que no ho són.

Si s'escau, es poden realitzar unes graelles o gràfiques on es puguin dibuixar o esquematitzar aquestes conductes acordades per tal de tenir-les presents, i consolidar el compromís de grup per assolir-les.

Aquests acords que es revisaran setmanalment per generar espais en grups reduïts en els quals es puguin expressar situacions desagradables i així poder assumir com a grup la responsabilitat de la reparació de la situació.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

A través de la participació dins dels grups, els debats, negociacions i consensos, es buscarà treballar els valors de justícia i respecte en el si del grup. L'equip docent haurà de saber recollir i afavorir l'expressió dels conflictes dins del grup, canalitzant-ne la gestió des d'una perspectiva de responsabilització grupal i reparadora. Trebal·leu la prevenció dels conflictes evitant les mesures punitives com a model de gestió.

Caldrà, alhora, mantenir una mirada activa per detectar conflictes fruit de desigualtats estructurals que requereixin una gestió específica, abordant-les també des del treball grupal i deconstruint discursos discriminatoris.

En aquesta etapa, l'aprenentatge per observació pren una importància vital en la conducta dels infants, de manera que la conducta de l'equip docent haurà d'entendre's com a una eina de modelatge cap al grup, promovent els valors de respecte i justícia que es volen treballar.

Llistat de paraules

Avorriment	Admiració	Alegria	Estima
Antipatia	Penediment	Gelosia	Ràbia
Còlera	Confiança	Confusió	Enveja
Felicitat	Por	Preocupació	Plaer
Culpa	Llibertat	Soledat/Solitud	Sorpresa
Vergonya	Frustració		

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Hi ha més gustos que colors

Què pretenem amb aquesta activitat

- Explorar els gustos i interessos personals a diferents nivells, així com les idees preestablertes que poden determinar-los.
- Posar en valor la diversitat i deslligar els gustos i interessos de la construcció social del gènere.
- Entrenar l'expressió oral dins del grup d'iguals, així com la capacitat de definir els límits individuals de la intimitat.
- Treballar la creativitat.

Material

Música relaxant, cartolines, paper, colors, retoladors i aquarel·les o altres materials per dibuixar.

Plantejament inicial

Presenteu a l'alumnat fotografies, quadres o altres imatges de diferents elements concrets (animals, arbres, paisatges) o abstractes (colors, emocions) i comenteu-les de forma grupal perquè expressin els diferents gustos que pot haver-hi dins l'aula.

Feu una activitat de relaxació guiada. Poseu música tranquil·la i demaneu a l'alumnat que tanquin els ulls. A través de l'explicació d'una història o conte, demaneu-los que s'imaginin com serien segons diverses consignes. Poden imaginar-se que es transformen en un animal, un arbre, un color, una emoció...

Desenvolupament

1. Doneu a l'alumnat una cartolina i diferents materials per dibuixar i expliqueu-los que poden fer una producció artística pensant en com es veuen, com s'agraden i les emocions vinculades que tenen envers si mateixos. Convé plantejar una sèrie de preguntes que acompanyin la seva producció. Alguns exemples poden ser: Com m'agradaria ser si....
 - ...fos un color? Fosc, clar, lluminós...
 - ...fos un animal?
 - ...fos un arbre? Quin seria? Pi, xiprer, roure...
 - ...fos una emoció quina seria? L'alegria, la por, l'enuig, la tristesa?
 - ...fos una persona? Quina podria ser?

És important no fer-les totes, per tal de no fer una activitat massa feixuga, sinó centrar-se en un o dos elements, anant des dels conceptes més abstractes als més concrets, per tal d'explorar els seus gustos a través de la creativitat.

Desenvolupament

2. Les nenes i els nens exposaran la producció que han fet davant de la resta del grup, argumentant i explicant el perquè...:

A mi m'agradaria ser... perquè...

(Per agilitzar l'activitat) Feu grups de 5 i per torns que expliquin el seu dibuix. I llavors, el docent dona l'opció de donar veu a aquells alumnes que cregui convenient de cada grup.

3. Observeu les produccions artístiques. Doneu visibilitat a aquelles que representen estereotips. Es pot conduir el debat o la reflexió a través de preguntes específiques com:

- *Hi ha colors que només agraden a algunes persones?*
- *Hi ha jocs en els quals no podem jugar totes i tots?*
- *Hi ha emocions que no sentim igual?*

Reflexioneu sobre les exposicions, posant en valor la diversitat de gustos i expressions de la individualitat, posant l'èmfasi en el reconeixement i acceptació de l'altra persona.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

- Acompanyeu l'alumnat en el procés d'autoexploració i autoconeixement a través de l'art, com a mitjà d'expressió i comunicació no verbal i estimulador, més enllà de les idees preestablertes. El treball a través de la creativitat fomenta una superació de certs constructes arrelats socialment que poden desenvolupar-se amb més facilitat que a través de l'expressió oral i conscient.
- Creeu un espai de respecte, vetllant pel benestar del grup, dinamitzant l'activitat com a espai de diversió i evitant cap tipus de burla o violència donada en el grup d'iguals.
- Exploreu els entorns familiars o de convivència dels infants que puguin exercir pressions específiques per determinar el desenvolupament de cada infant. Analitzeu si aquests es donen en forma de perpetuació de rols i estereotips de gènere, o per contra afavoreixen un creixement lliure i autoreflexiu.
- Detecteu si s'han donat patrons de resposta lligats a la construcció social del gènere i qüestioneu-ne el discurs. Cada persona pot voler ser, fer, jugar o expressar-se d'una determinada manera i no hi ha cap lligam amb com la societat llegeix el nostre gènere.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Cossos iguals, cossos diferents

Què pretenem amb aquesta activitat

- Promoure l'autoexploració conscient del cos i de les seves parts. Identificar les emocions vinculades al propi cos.
- Reflexionar entorn a la complexitat del cos humà i la seva acceptació, més enllà d'una visió utilitarista.
- Posar en valor les diferències interpersonals així com les intrapersonals que es donen amb el pas del temps.

Material

Fulls, material per dibuixar i retalls de diferents colors i textures.

Plantejament inicial

Busqueu un conte o un vídeo que introdueixi l'activitat, que serveixi de guia o de motivació inicial per transmetre la idea de cos com a element propi, valuós i indestruïble de la persona.

Iniciu una conversa per recollir els coneixements previs que tenen sobre el seu cos a través de preguntes concretes que permetin un accés al coneixement previ:

- *Què sabem del nostre cos?*
- *Quines parts té?*
- *Tots els cossos són iguals?*

Desenvolupament 1a sessió

Trieu un espai on els infants es puguin posar en una posició còmoda i que sigui prou ampli per moure's amb llibertat, per crear un ambient de tranquil·litat i intimitat per dur a terme l'activitat.

Poseu una música tranquil·la que acompanyi l'espai de relaxació, i demaneu a l'alumnat que individualment puguin anar "investigant" el propi cos: Tocant i explorant cada part, notant la textura, temperatura, o mobilitat d'aquelles parts que els infants desitgin. Per fer aquesta exploració també podem posar a disposició dels infants plomes, robes suaus...

Demaneu-los que pensin en la part del seu cos que més els agrada. Un cop triada l'hauran de dibuixar. A part de les eines per dibuixar també poden fer servir diferents materials (robes, cartrons, plàstics, etc) perquè el dibuix tingui textura.

Un cop acabat el treball individual feu una posada en comú per explicar per què han triat aquella part i per descriure-la. Podeu guiar-los a través de preguntes concretes que reforcin el discurs i puguin fer interactuar alhora la resta del grup:

- On es troba aquesta part del cos?
- Per a què la utilitzem?
- Com és? Dura, tova, allargada, està calenta, freda, té pels...?
- Totes i tots la tenim? És igual en totes les persones?

Es pot tancar l'activitat amb una reflexió sobre la visió utilitarista del cos, buscant entre tots i totes alternatives als usos més comuns plantejats de cada part del cos. Per exemple:

"Un peu ens serveix per caminar, per posar-nos sabates, per comprovar si l'aigua de la platja està freda, per xutar una pilota, per contar fins a cinc amb els dits, per pintar-nos les ungles, per fer una carícia, per ballar, per deixar una petjada a la sorra, per posar-nos de puntetes, per fer pessigolles..."

Cal guardar els dibuixos fets en aquesta sessió per a la propera sessió.

Desenvolupament 2a sessió

Trieu un espai on els infants es puguin posar en una posició còmoda i que sigui prou ampli per moure's amb llibertat. Situem al centre de l'espai una o diverses siluetes d'un cos humà dibuixades en un paper d'embalar. Els infants hauran d'anar col·locant els dibuixos fets a la sessió anterior a damunt de les siluetes.

Heu de detectar, entre totes i tots, quines són les parts del cos que no ha dibuixat ningú i recollir les opinions dels infants sobre per què no han estat dibuixades.

Demaneu als infants que es moguin lliurement per l'espai. Sota una consigna donada per l'equip docent hauran de buscar companys amb qui comparteixin una característica corporal. Comenceu amb consignes fàcilment identificables com el color o forma dels cabells o dels ulls i aneu diversificant les categories per tal que els grups que es vagin formant siguin diferents. Acabeu amb la consigna "cossos iguals" per exemplificar la impossibilitat de dur-la a terme, perquè tots els cossos són diferents.

Tanqueu l'activitat amb una posada en comú on es reflexioni entorn les diferències interpersonals en els cossos, posant en valor la diversitat de cossos i les seves expressions, per poder trencar amb l'estandardització dels cossos, així com per destacar les diferències intrapersonals que anirem desenvolupant amb el pas del temps.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

Fomenteu la percepció i exploració del cos com a propi, i no merament com a una eina per a usos específics, rígids i estandarditzats.

Guieu l'alumnat en el reconeixement, acceptació i estima del propi cos des de la curiositat.

Poseu en valor la diversitat com un fet enriquidor a nivell col·lectiu.

Focalitzeu les diferències entre cossos de tot tipus, com ara colors de pell, alçades, formes, etc.

Analitzeu les diferències genitals sense homogeneïtzar-les de forma binària, i aprofiteu-ho per parlar dels canvis que es donen al llarg de la vida.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Com sentim?

Què pretenem amb aquesta activitat

- Explorar el plaer i el desig a través del contacte físic, des d'una perspectiva de confiança, seguretat, voluntat i respecte.
- Identificar els nostres límits així com els mecanismes per reivindicar-los.
- Entendre que el plaer i l'excitació són sentiments humans positius, i que fomenten l'autoestima i un creixement sa dels infants en relació al seu cos i desitjos.
- Expressió corporal i desenvolupament psicomotriu.

Plantejament inicial

Proposeu una reflexió en la qual es parli de les accions i gestos quotidians, explicant que moltes vegades els aprenem del nostre voltant. Reflexioneu amb l'alumant sobre l'impacte dels nostres actes en el nostre entorn, si provoquen sensacions positives en les altres persones, sempre que estiguin dins dels seus límits.

- *Quins gestos hem après de les amistats? I de les nostres famílies? I dels mestres?*
- *Quins gestos ens agrada rebre de les altres persones?*
- *Per què?*

Desenvolupament

Tot el grup se situa en rotllana i es planteja un joc de gestos per imitació. Un alumne o una alumna ha de fer un gest i la resta l'ha d'imitar. Es dirà el nom de l'acció abans de reproduir-la.

Un cop introduïda la dinàmica d'imitació, plantegeu fer un gest cap a la persona del costat. La docent acompanyarà la dinàmica assenyalant la necessitat de realitzar un gest agradable cap a l'altra persona, dels que hagin pogut sortir a la conversa inicial, que pugui produir-li algun tipus de plaer, fixant-nos en diferents parts del cos. Pot ser un petó, una abraçada, una carícia, etc. Cada infant podrà fer una passa endavant, si vol rebre el gest del company o la companya, o una passa enrere, si prefereix no fer-ho. En aquest cas, es passarà a la persona següent. És important que siguin decisions lliures de cada infant, sense implicar assenyalaments pel fet d'acceptar o rebutjar l'acció de la persona del costat. La dinàmica s'allargarà tanta estona com es consideri adient.

Feu una roda perquè els alumnes que vulguin puguin fer una valoració de com ha anat, com s'han sentit, què els ha agradat més i menys, etc. Parleu del plaer i l'excitació com un fet compartit o individual, fomentant els drets al propi cos, a la intimitat i a la privacitat. Introduïu el concepte de sexualitat per veure les reaccions, idees i reconeixements que genera dins del grup.

Per tancar l'activitat, deixeu un temps lliure de relació en parella, grup o individual, reproduint, a través del contacte físic, aquelles conductes que més els hagin agradat.

Com ha d'intervenir
l'equip docent?

Acompanyeu l'alumnat durant l'activitat amb una mirada atenta als límits individuals de cada alumne i alumna, acollint totes les actituds, ja siguin d'obertura cap al contacte, com de rebuig. És important que la vinculació emocional que s'associa a l'activitat sigui positiva, i que no es generi un ambient desagradable o hostil per a cap persona. És rellevant, igualment, fomentar la reflexió entorn al reconeixement d'aquests límits i treballar eines per comunicar-los però també per identificar-los en l'altra persona i respectar-los.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Adaptem l'escola

Què pretenem amb aquesta activitat

- Reflexionar entorn als conceptes de salut i malaltia i les seves implicacions dins l'escola.
- Superar l'estigmatització de la malaltia com a inhabilitadora i construir alternatives des del grup.
- Promoure el concepte de suport mutu i responsabilitat compartida davant d'afectacions de salut concretes.
- Incorporar una mirada inclusiva cap a l'espai físic de l'escola i l'entorn.

Material

S'haurà d'anar adaptant en base a com es desenvolupi la dinàmica

Plantejament inicial

Feu una llista de malalties o afectacions de salut que l'alumnat conegui. Fomenteu la inclusió d'afectacions diverses, tenint en compte aquelles que poden ser força compartides o habituals, i aquelles que poden ser properes al grup per una afectació propera. Reflexioneu amb l'alumnat sobre la possibilitat de la simultaneïtat de salut i malaltia en el temps i la persona, així com la diversitat d'estats que poden donar-se.

Demaneu al grup que mirin de definir els conceptes de salut i malaltia.

- Què volen dir?
- *Què passa quan estem malalts?*
- *Sempre és igual?*

Parleu de la figura de les persones i institucions que tenen cura de les altres persones, a través d'exemples concrets de la seva quotidianitat.

Desenvolupament

Promoveu grups reduïts i repartiu a cada un una afectació tractada i penseu en mesures a prendre des del rol d'acompanyants per responsabilitzar-se de la situació i les cures a assumir des del suport mutu. Per exemple, si hi ha una persona constipada caldrà controlar la temperatura de la classe, si alguna va amb crosses, es necessitaran responsables per ajudar-la a pujar i baixar escales, si alguna té necessitats específiques de visió, caldrà adaptar l'aula i els materials, etc.

Parleu de les cures permanents, més enllà de la malaltia puntual: autocura del propi cos, des dels hàbits més integrats com rentar-nos les dents, fins a d'altres més esporàdics o puntuals, com posar-se gotes quan fa mal l'orella. Caldrà incloure i treballar els hàbits entorn a l'autocura dels genitals, moltes vegades invisibilitzats des de la primera infància.

- *Què necessitem a l'aula per dur a terme els hàbits d'autocura de la salut a l'escola*

Comenteu també com aquestes es donen a la llar, qui les acompanya, de quina manera es treballen, etc. Oferiu-los eines o recursos i exploreu les sensacions de cada infant per detectar-ne possibles mancances.

Per tancar l'activitat i donar-hi continuïtat, creeu un càrrec responsable de la salut i l'autocura a l'aula. Cada setmana, la persona responsable haurà de fer-se càrrec que es tinguin les eines habituals per a la cura del propi cos, així com preparar i organitzar el grup-classe per respondre col·lectivament quan es donin necessitats específiques.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

Transmetreu la necessitat de la cura del cos com un fet continuat i permanent, posant l'èmfasi en els factors de protecció. Poseu en valor l'autonomia i seguretat de l'infant en les tasques d'autocura així com d'autoconeixement de la salut. Transmeteu-los els conceptes de salut i malaltia com a continuïtat en el qual el cos ha de ser cuidat i respectat de forma global però també específica en la diversitat de situacions.

És important incloure les afectacions emocionals com a part de la salut i el benestar de la persona, sense separar-les de la salut física.

PROGRAMA COEDUCA'T

Propostes didàctiques

Educació primària/ cicle mitjà

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Fem el nostre calendari

Què pretenem amb aquesta activitat

- Aprofundir en el coneixement dels Drets Sexuals i Reproductius, així com en les seves reivindicacions concretes.
- Emmarcar les diverses reivindicacions en un marc social i un context desenvolupador, per fer entendre que són determinants per als drets de les persones.
- Posar en valor el caràcter transversal d'aquests drets i la necessitat i responsabilitat de visibilitzar-los.

Material

Ordinadors, cartolines i materials per pintar i escriure.

Plantejament inicial

Recordeu a l'aula quins són els drets universals ja reconeguts, com els drets humans o els drets dels infants. A partir d'aquí, amplieu el coneixement d'altres drets que poden estar menys visibilitzats, com és el cas dels Drets Sexuals i Reproductius. Reflexioneu amb l'alumnat de la importància que tenen.

Demaneu al grup classe que facin una recerca, en grups petits o individualment, sobre els Drets Sexuals i Reproductius (DSiR). Es poden presentar algunes preguntes per guiar la recerca com:

- *Què són?*
- *Quins són?*
- *De què parlen?*
- *On estan recollits?*
- *Quins organismes internacionals en parlen?*
- *Quina relació tenen amb els drets humans i els drets dels infants?*

L'activitat de recerca es pot realitzar a l'aula o bé demanar que es faci fora de l'horari lectiu.

Desenvolupament

Promoveu a l'aula un debat entorn als resultats obtinguts, analitzant què són els DSiR, el motiu de ser, a què responen... Alhora, és necessari posar en valor el seu caràcter reivindicatiu així com la invisibilització que tenen a nivell social, per entendre la necessitat de reconèixer-los.

Proposeu a l'alumnat la confecció d'un calendari anual on s'assignin dies concrets per recordar i treballar cadascun dels DSiR. El dia que correspongui a la "celebració" d'un dret, es poden fer diferents tipus d'activitats, en funció del temps i capacitat de dedicació, així com altres activitats de l'escola.

Desenvolupament

Feu el calendari de forma grupal, fomentant un treball estructurat, creatiu i reflexiu. Repartiu, per grups, la responsabilitat de dinamització de la "celebració" de cada DSiR assenyalat-ho al calendari i dissenyant quin tipus d'activitat o recordatori es pot dur a terme. Es poden plantejar les activitats a nivell d'aula (debats, projeccions de materials audiovisuals, presentacions orals, etc.), a nivell d'escola (exposicions de material gràfic als passadissos, expressions artístiques, etc.) o fins i tot, si ho considereu adient, a nivell d'entorn proper, barri, etc.

A part d'assenyalar un dia concret per a cada DSiR, al calendari es poden afegir altres festivitats ja establertes a nivell internacional, com poden ser:

- 8 de març: *Dia internacional de la dona*
- 15 de març: *Dia de la visibilitat trans*
- 26 d'abril: *Dia de la visibilitat lèsbica*
- 17 de maig: *Dia internacional contra la LGTBIfòbia*
- 28 de juny: *Dia de l'orgull LGBTI+*
- 23 de setembre: *Dia de la visibilitat bisexual*
- 26 d'octubre: *Dia de la visibilitat intersexualitat*
- 25 de novembre: *Dia internacional contra la violència masclista*
- 20 de novembre: *Dia Internacional de la memòria transsexual*

Com ha d'intervenir l'equip docent?

Guieu el grup-classe i els grups específics en la recerca i adquisició del coneixements entorn als Drets Sexuals i Reproductius des d'una perspectiva crítica amb l'entorn.

Caldrà que promoueu una reflexió per tal de contextualitzar aquests drets en l'entorn proper però també en diversos contextos i societats, entenent les diversitats de reivindicacions i com aquestes parteixen de vulneracions de drets fonamentals.

Malgrat que es proposi una calendarització específica per facilitar i focalitzar el treball i creació de contingut, haureu de tenir present que es tracta d'un treball transversal, continuat i acumulatiu.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Què pretenem amb aquesta activitat	Jo em comprometo a... • Fomentar el reconeixement de les relacions positives i desitjables, i els elements que poden distorsionar-les, posant l'èmfasi en el poder de decisió i la capacitat de construcció de les pròpies relacions. • Promoure la responsabilització individual i col·lectiva de cuidar i mantenir les relacions afectives dins del grup, treballant des del compromís personal de contribuir en com aquestes es defineixen i construeixen. • Identificar les expressions de violència vinculades a desigualtats estructurals així com mecanismes i respostes per rebutjar-les.
Material	Fulls i material per escriure. Aula o espai ampli on poder desenvolupar l'activitat amb comoditat.
Plantejament inicial	A través d'un conte, vídeo o relat d'una situació, introduïu al grup-classe l'anàlisi de les relacions grupals. Parleu al grup de com d'importants són les conductes dins del grup per evitar situacions de desigualtat o per revertir-les, assenyalant-les a través d'exemples concrets. Per tal d'iniciar aquestes dinàmiques es proposen exemples útils com ara: • Conte <i>Por cuatro esquinitas de nada</i>. Ruiller, Jérôme. 2014. https://www.youtube.com/watch?v=likZuOfar4 • <i>Fragment del llibre Wonder</i>. Palacio, Raquel J. 2012 Promoveu un espai de reflexió individual on s'analitzin les relacions, dinàmiques grupals i espais de socialització en el si del grup. Per tal d'aconseguir-ho, podeu guiar l'alumnat a través de certes preguntes obertes que els acompanyin en la reflexió: • <i>Com em sento a classe?</i> • <i>Què apporto al grup</i> • <i>Què m'aporta el grup a mi?</i> Aquesta reflexió pot fer-se en clau d'anàlisi personal, o bé demanar al grup que plasmin les distintes reflexions a través d'un dibuix o expressió artística individual. Es pot aprofitar aquesta activitat per a fer un recull de l'estat del grup i tenir una radiografia de les relacions que s'hi donen, ja sigui a través d'un sociograma clàssic o bé a partir del recull de les expressions individuals de cada persona.

En un espai grupal, podeu plantejar a l'alumnat que qui vulgui, exposi alguna de les reflexions entorn al seu paper dins del grup a la resta de l'aula. Cal especificar que no es tracta d'un exercici obligatori, però que aquelles persones que ho desitgin ho han de poder fer de manera lliure i sense judicis de la resta del grup d'iguals. Cal poder acollir totes les reflexions manifestades, tant aquelles que puguin comportar una connotació negativa, com aquelles que puguin ser positives.

Demaneu-los que, qui ho vulgui fer, escrigui en un paper, de forma anònima, alguna d'aquestes reflexions, de forma breu i que s'introdueixi en una capsula per llegir-los posteriorment a tot el grup. Es poden realitzar a través d'altres mètodes, com ara aplicacions que permetin enviar comentaris anònims a un mateix servidor, i puguin projectar-se o imprimir-se.

Llegiu les reflexions fetes de forma anònima, per poder fer una valoració de dinàmiques del grup-classe o de l'escola, sense necessitat de personalitzar-les en casos concrets. Tanmateix, si alguna persona vol mostrar-se com a autora d'alguna de les reflexions, també es vetllarà perquè ho faci de forma lliure i sense judicis.

Analitzeu conjuntament quines d'aquestes situacions, experiències o vivències enforteixen el grup i els membres, i quines les debiliten. Alhora, es valorarà quines situacions poden estar causades per desigualtat o opressió per motius de gènere, classe, ètnia, religió, etc. Així mateix, abordeu la qüestió de com aquestes desigualtats estructurals poden manifestar-se en forma de discriminacions dins d'un grup d'iguals, i poseu en valor mecanismes per subvertir-les.

Demaneu al grup que es posin en rotllana, agafats de les mans, mirant cap a fora del cercle. Un per un, començant per l'equip docent, heu de dir "*Jo em comprometo a...*" i continuar la frase afegint alguna acció, conducta, hàbit que consideri necessari aportar al grup perquè sigui millor. Un cop realitzada, la persona es girarà i es posarà mirant cap a dins del grup. Finalment, totes les persones hauran formulat un compromís concret de cara a millorar les dinàmiques grupals, i es trobaran mirant-se de cara les unes a les altres.

Es recolliran els compromisos presos en un llistat amb el qual totes les persones que conformen en grup classe hi hauran de tenir un paper i responsabilitat.

Passat un temps, segons la consideració de l'equip docent, feu una autoavaluació individual i grupal sobre els compromisos presos, com aquests s'han materialitzat i, si s'escau, repetiu la dinàmica amb nous compromisos.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

Es recomana fer aquesta activitat a l'inici del curs, per tal de poder valorar les relacions dins el grup, i poder establir un pla de treball durant els propers mesos.

Caldrà generar un espai de sinceritat, des del respecte, on es puguin abordar diverses problemàtiques, alhora que potenciar les fortaleces i l'autoestima del grup, posant l'èmfasi en la responsabilitat que totes les persones hi tenen.

L'equip docent haurà de saber guiar l'activitat, tenint coneixement del grup i les persones que en formen part, per fer visibles totes aquelles relacions, dinàmiques i rols normalitzats, així com les responsabilitats individuals i col·lectives per subvertir-les.

Convé tenir present les característiques individuals i grupals, així com els determinants socials de cada persona que poden ser susceptibles a una vinculació a estigmes o discriminacions específiques.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Radiografia de l'escola

Què pretenem amb aquesta activitat

- Identificar les diferències arrelades en la construcció social del gènere amb les quals el grup conviu cada dia.
- Detectar el caràcter estructural i sistèmic de les violències masclistes, així com la responsabilitat col·lectiva d'assenyalar-les, prevenir-les i donar-hi resposta.
- Fomentar la capacitat d'anàlisi crítica de l'entorn proper, així com la reflexió entorn a mecanismes per reivindicar-lo i transformar-lo.

Material

No es necessita material específic.

Plantejament inicial

Trieu un dels espais de l'escola per començar a avaluar de quina manera es reproduïxen rols de gènere, a quin nivell, intensitat, quin grau de normalització tenen, etc. Si bé ja s'hauran treballat de forma més abstracte, és important que l'alumnat sigui capaç d'analitzar-los en primera persona, assumint les contradiccions que això pot suposar dins el propi grup.

Un bon exemple per on començar pot ser el pati de l'escola, on es pot analitzar la divisió sexual dels jocs, l'ocupació de l'espai, la capacitat de decisió davant del grup, etc.

Redacteu un llistat amb aquests elements, conductes, dinàmiques pròpies del grup, o observades pel grup, que puguin estar reproduint aquests rols. Es poden fer algunes preguntes per guiar la reflexió:

- *Al pati totes les persones juguem als mateixos jocs?*
- *Hi ha jocs que només agraden a algunes persones?*
- *Hi ha jocs als quals només es deixa jugar a algunes persones?*
- *Quins jocs ocupen cada espai del pati?*
- *Com ens sentim quan juguem als diferents jocs?*

Desenvolupament

Tenint en compte l'espai triat (pot ser el pati com en el primer exemple, en tant que s'hi donen dinàmiques prou evidents) trobeu mecanismes per avaluar el fenomen, tant a nivell qualitatiu com quantitatiu. Es poden crear comissions/grups de treball que es reparteixin les tasques per desenvolupar l'anàlisi.

Un grup pot realitzar observació al pati, en la qual s'anotin els jocs que s'hi desenvolupen, quines persones hi participen o quins espais s'ocupen. Un altre grup pot dur a terme una enquesta amb preguntes bàsiques per poder recollir informació quantitativa, i un altre fer

Desenvolupament

entrevistes en clau experiencial, sobre quina és la percepció i grau de comoditat dins de l'espai. En aquest sentit, es poden avaluar tants elements com el grup consideri oportú, posant l'èmfasi en la necessitat de fer-ne un abordatge transversal. A banda, promoueu diversos mecanismes de recollida d'informació que permetin al grup-classe realitzar aquesta anàlisi global del seu entorn. Es poden fer plànols del pati on es marquin les zones ocupades per cada joc, pintar amb guixos els diferents espais, etc.

Podeu crear un espai d'anàlisi de la informació recollida. Pot fer-se des de diverses àrees, permetent un treball transversal des de distints àmbits que reculli el caràcter global de l'anàlisi. Feu infografies, murals o altres propostes que permetin assenyalar els resultats obtinguts i mostrar-los de forma entenedora perquè altres grups o cursos de l'escola que comparteixin els mateixos espais en puguin veure els resultats.

Creeu un espai de reflexió des del qual es puguin pensar i dissenyar mesures per revertir els rols de gènere identificats, així com discriminacions vinculades, si s'escau.

L'activitat es pot dur a terme amb diferents espais de l'escola o l'entorn proper, i poder analitzar de quina manera es manifesten els rols en cada àmbit, i de quina manera s'hi pot donar resposta.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

El procés d'autoanàlisi i assenyalament de rols propis pot esdevenir costós i contradictori dins de qualsevol grup, de manera que l'equip docent ha de saber acompanyar-lo posant l'èmfasi en les capacitats i potencialitats del canvi, així com en la responsabilitat compartida de construir-lo.

La importància de les vivències del grup-classe és fonamental en aquesta activitat, tot i que pot ser necessari un acompanyament o guia de cara a identificar certs rols molt normalitzats o arrelats a les dinàmiques grupals.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Què pretenem amb aquesta activitat	Coneixem-nos i entenem-nos Aportar informació real i fonamentada sobre l'anatomia, la fisiologia i la sexualitat en els cossos que menstruen així com deconstruir els falsos mites que s'hi vinculen. Trencar el tabú entorn a la menstruació i facilitar-ne el coneixement. Explorar les diverses fases dels cicles menstruals, així com el ventall de manifestacions que presenten. Entendre que no tenen una rigidesa sinó que mostren canvis tant interpersonals com intrapersonals amb el pas del temps i altres estímuls interns i externs a la persona.
Material	Cartolines, material per dibuixar i escriure i altres elements, si es considera necessari.
Plantejament inicial	Introduïu el concepte menstruació i pregunteu al grup-classe quina informació tenen. Pregunteu-los per les persones del seu entorn que menstruen, què en saben, per què ho fan, què implica, etc. Cal fomentar la participació del grup sense vergonyes, introduint el concepte sense el tabú que carrega socialment. Feu una llista de noms i contingut que s'hi associï, afegint totes aquelles idees que es verbalitzin per part de l'alumnat, tant si són dades reals, com si només són mites o construccions socials no ajustades a la realitat.
Desenvolupament	Analitzeu cadascuna de les idees exposades, des d'una posició crítica alhora que rigorosa, aportant dades específiques sobre cada una i deconstruint el discurs normalitzador de certs aspectes. Qüestioneu, alhora, el grau d'invisibilització d'aquest procés, posant l'èmfasi en els aspectes culturals de l'entorn, així com en el tabú que s'ha generat. Exposeu les diverses fases del cicle menstrual, analitzant-ne els efectes a nivell anatòmic i fisiològic, així com els diversos aspectes que hi estan vinculats, des d'una perspectiva biopsicosocial. En grups de 3 o 4 alumnes, creeu una roda -amb cartolines retallades en forma circular- que exemplifiqui les diferents fases del cicle menstrual, i on quedin recollides les característiques globals així com la diversitat de manifestacions tenint en compte les diferències interindividuals, deconstruint el discurs estandaritzador dels cicles menstruals i els símptomes associats. Es pot obrir el treball a la realització d'una creació artística, en la qual es puguin expressar les diferents fases del cicle menstrual a través de creacions abstractes o diverses, en funció de la voluntat de cada grup. Deixeu oberta la porta a l'ús diversos

Desenvolupament

materials, entenent el treball com un exercici d'expressió i creació més enllà de les dades a aportar, que permeti una vinculació emocional positiva a l'activitat i els continguts treballats.

Deixeu un espai de reflexió al grup-classe en què es puguin tornar a plantejar dubtes que han sorgit, així com emocions vinculades a l'hora de treballar aquests continguts, analitzant el perquè es tracta d'un tema que pot generar incomoditat o vergonya de tractar en el nostre context social, així com els interessos específics, pors o neguits manifestats.

Per tal d'ampliar l'activitat es pot fomentar un espai on el grup classe pensi com pot estar preparada l'aula o l'escola per tal d'afavorir la comoditat de les persones que menstruïn, a nivell d'espai físic, recursos, acompanyaments, informació, etc.

Com a material didàctic de consulta i informació es pot utilitzar el llibre *El baile de la vida en las mujeres* (Anna Salvia, Agnès Mateu, 2018) on s'exposen les diferents fases vitals entorn a la menstruació des d'una perspectiva holística.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

L'equip docent ha d'estar preparat a nivell de contingut i discurs, per poder aportar una visió àmplia i fonamentada, alhora que crítica amb els models construïts a través de mites entorn al cicle menstrual i els seus efectes en la diversitat de cossos.

Fomenteu l'espai de debat i conversa des de l'autoconeixement i l'anàlisi crítica de la menstruació, superant els tabús socials que s'hi vinculen. Promoveu la necessitat d'un abordatge compartit basat en la informació, com a una eina de poder i autonomia.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Com sentim?

Què pretenem amb aquesta activitat

- Generar un espai de debat entorn a la influència que tenen els materials audiovisuals consumits en la informació, percepció i comprensió d'allò que ens envolta.

El visionat de material audiovisual amb escenes de contingut sexual és, tard o d'hora, una conducta previsible en aquesta etapa. La manca de referents en aquests àmbits sol generar molta curiositat, dubtes i qüestionaments. Tenint en compte la influència d'aquestes imatges en l'imaginari col·lectiu considerem interessant començar a treballar-les des d'espais de seguretat. Naturalitzar la sexualitat, assenyalar les relacions de poder o separar la realitat de la ficció poden ser exercicis molt necessaris i gratificants per al grup-classe.

Material

Projector o pantalla. Vídeos, curts o fragments de pel·lícules on surtin representacions d'escenes sexuals. Aquestes poden trobar-se en algun muntatge ja realitzat en una plataforma de difusió de material audiovisual o bé realitzar una selecció pròpia amb material que l'equip docent pugui considerar rellevant.

Plantejament inicial

Demaneu a l'alumnat que individualment pensin en una pel·lícula o sèrie que els agradi molt així com els motius pels quals és així, què els genera interès, quin tipus d'arguments els atreuen, quines curiositats tenen, etc.

Demaneu-los que aquells que ho vulguin expliquin breument la tria que han fet i els motius, fent preguntes sobre quins gèneres prefereixen, què esperen trobar quan miren pel·lícules o sèries, quines situacions entenen i quines no.

Demaneu-los que facin un exercici individual d'identificació d'elements que els generen curiositat de pel·lícules i què creuen que poden aprendre, observar o imitar dels protagonistes dels films.

Introduïu el tema de la sexualitat a les pel·lícules, com la perceben, la vinculació emocional que pot tenir associada, la curiositat que desperta, etc. Cal tenir present que no tot el grup classe pot reaccionar de manera similar, de manera que és important respectar els diferents ritmes i graus de comprensió o vinculació amb la temàtica.

Desenvolupament
primera sessió

Reproduïu una selecció d'escenes audiovisuals triades prèviament per l'equip docent, que puguin reflectir escenes vinculades a la sexualitat, a diferents nivells, ja siguin de forma més o menys explícita, mostrant diferents exemples de relacions sexuals i afectives.

Demaneu a l'alumnat que escriguin, de manera anònima, interessos, expectatives o curiositats que els puguin despertar o suggerir les escenes reproduïdes. Es pot guiar la reflexió amb preguntes com:

- *Què és el que més t'ha sorprès?*
- *Què t'imaginaves que podia ser diferent?*
- *Sobre quins temes t'agradaria saber més coses?*

Desenvolupament segona sessió

Havent recollit i identificat els interessos específics així com globals manifestats pel grup-classe, es poden preparar nous materials audiovisuals, vinculats a les sèries i pel·lícules esmentades a la darrera sessió, que acompanyin el debat.

Introduïu els diferents conceptes que s'hagin pogut identificar com a inquietuds, i debateu entorn al coneixement de la sexualitat, l'autoexploració i l'autoconeixement del plaer. Parleu de recursos que poden acompanyar aquest procés, de com accedir-hi i quina anàlisi se'n pot fer.

Fomenteu un reconeixement dels diferents interessos, ritmes i voluntats d'accés a la diversitat de recursos o materials, així com la capacitat d'identificar en cada moment les voluntats i limitacions, que permetin normalitzar la recerca del plaer i el desig. Si el grup-classe ho requereix, en base a les seves inquietuds o dubtes manifestos, parleu obertament de la pornografia i contextualitzeu-la. Pot ser útil reflexionar entorn a quines necessitats respon, des d'on es construeix, i quin reflex de la sexualitat està mostrant.

Com ha d'intervenir l'equip
docent?

En aquesta etapa, el grup pot mostrar-se força heterogeni pel que fa als coneixements i les necessitats, així com en els límits de la intimitat. D'aquesta manera, caldrà que l'equip docent mantingui una mirada atenta per detectar i respectar tots els ritmes de desenvolupament, sent conscients de la diversitat que pot donar-se en aquestes edats.

Tot i això, la curiositat entorn a la sexualitat apareix i es transforma, no sempre basada en els ritmes individuals, sinó també pels estímuls rebuts per l'entorn social i tecnològic. Així doncs, caldrà poder parlar-ne i acompanyar-los en el procés de recerca i anàlisi tant dels seus interessos com de l'acumulació d'informació que poden rebre.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Defensem els nostres cossos

Què pretenem amb aquesta activitat

- Explorar i aprofundir en la informació, coneixement i percepció dels genitals, les diferents parts, funcions, així com les emocions vinculades.
- Visibilitzar les diferències interpersonals, superar l'estandardització de cossos i la pressió estètica sobre aquests.
- Superar la patologització de les diferències fisiològiques respecte els models estàndards.
- Posar en valor l'autocura dels genitals, així com la salut sexual i reproductiva. Per tal de poder dur a terme un exercici d'autocura correcte, és important conèixer els propis genitals, saber-los explorar i considerar-los com una part pròpia del cos. Els genitals són una part del cos sovint oblidada a l'hora de l'autocura, de manera que caldrà aportar mecanismes i recursos a l'alumnat per fer-los guanyar seguretat i coneixements.
- Introduir les diferents afeccions i malalties relatives a la salut sexual i reproductiva, aportant informació des dels senyals d'alerta i els paràmetres considerats patològics.

Material

Plastilina, fulls, tisores, escuradents i material per escriure.

Plantejament inicial

Introduïu, des d'una vessant d'estudi fisiològic, l'anatomia genital. Exploreu els coneixements existents al grup-classe, tant pel que fa a les seves característiques pròpies, com pel que fa a la diversitat. Si ja s'ha treballat anteriorment a l'aula, aprofundiu en els mites que s'hi vinculen, construccions socials, estandardització i normativització dels genitals, i fomenteu la participació del grup per revertir o superar el discurs tabú que s'hi vincula.

Com a exercici previ a la dinàmica, insteu el grup-classe a dur a terme individualment a la llar una autoexploració genital, com a exercici d'autoconeixement i presa de contacte amb el propi cos. L'activitat anomenada "Mirallet, mirallet" permet anar més enllà de l'estudi anatòmic i fisiològic, des d'una vessant més íntima i positiva. Si bé es tracta d'una proposta proposada a l'aula, fer-la ha de quedar totalment condicionada a la voluntat de cada persona, i així s'ha de deixar clar per part de l'equip docent. Alhora, caldrà insistir en la recerca d'un espai i moment d'intimitat per desenvolupar-la.

Plantejament inicial

En l'enllaç següent, es pot trobar una pauta de l'activitat, per guiar l'alumnat en el desenvolupament. Caldria explicar a les unitats de convivència el desenvolupament i objectius de les activitats, per tal que puguin facilitar-la i no interferir-hi.

<http://salutsexual.sidastudi.org/resources/inmagic-img/DD11461.pdf>

DRETS SEXUALS I REPRODUCTIUS. Material didàctic adreçat a professionals que treballen amb JOVES majors de 16 anys. L'Associació de Drets Sexuals i Reproductius (2009).

Activitat 02 - Pàgina 37

Desenvolupament primera sessió

1. En grups de 3 o 4 alumnes, demaneu-los que representin uns genitals amb plastilina, ja sigui reproduint-ne els seus propis o uns altres. Si ho necessiteu, podeu consultar imatges o altres tipus d'infografies a internet, o en llibres, segons el criteri de l'equip docent. En aquestes representacions, caldrà que indiquin també les diferents parts que coneixen dels genitals, escrivint els noms que en coneixen i enganxant-los amb els escuradents per senyalar-ne les ubicacions.
2. Exposeu totes les produccions elaborades pels diversos grups, i compareu-les tant a nivell de les parts, observant quines són, la diversitat que presenten, o bé si reproduïxen únicament un sol model genital estandarditzat.
3. Introduïu que, com totes les parts del cos, els genitals pateixen afeccions i patologies pròpies. Demaneu-los que, mantenint el treball en grup, explorin quines poden ser aquestes afeccions, com es manifesten, senyals d'alerta i vies de transmissió, si n'hi ha. El treball de recerca en si mateix requereix una mirada atenta a possibles informacions esbiaixades, estigmatitzadores o falses sobre la malaltia, i serà necessària una reflexió col·lectiva al voltant de les fonts d'informació i com aquestes poden perpetrar violències o opressions.

Desenvolupament sessions següents

Exposeu, per grups, una patologia o afecció genital, exposant-ne les característiques pròpies, vies de transmissió, senyals d'alerta, etc. Es pot repartir en diverses sessions o bé realitzar-les totes en una sola sessió.

Genereu un espai de debat entorn a les cures genitals de prevenció, així com conductes i hàbits protectors. Alhora, abordeu la responsabilitat compartida quan es donen aquest tipus d'afectacions i el tipus d'acompanyament que es pot donar des de l'entorn, superant estigmes, criminalitzacions, judicis i violències vinculades a les ITS.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

L'equip docent ha d'abordar el treball des d'una mirada centrada en el coneixement, l'anàlisi crítica i la promoció de la salut. Si bé l'activitat és una primera introducció a les afeccions i patologies genitals, caldrà que l'equip docent es presenti com a acompanyant en tot el procés de desenvolupament de la salut sexual i reproductiva de l'alumnat. És important que l'equip docent es mostri com a figura de referència i proximitat a l'hora de poder identificar i abordar possibles senyals d'alerta i fugir de la responsabilització individual.

En els enllaços següents es poden trobar materials específics entorn a les ITS, simptomatologia i estratègies de salut per a la formació de l'equip docent, així com per a l'alumnat:

- <http://centrejove.org/its-2/>
Material didàctic i informatiu per al coneixement dels diferents tipus d'ITS.
- <http://canalsalut.gencat.cat/ca/salut-a-z/i/infeccions-de-transmissio-sexual/>
Informació específica.
- <http://canalsalut.gencat.cat/ca/salut-a-z/s/sida/material-divulgatiu/>
Material divulgatiu entorn a diferents ITS.

PROGRAMA COEDUCA'T

Propostes didàctiques

Educació primària/ cicle superior

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Des(tapem) els drets sexuals i reproductius

Què pretenem amb aquesta activitat

- Presa de consciència i defensa de la igualtat de totes les persones, tant en el pla social com en el pla institucional.
- Reconèixer les condicions de vulnerabilitat adquirida de determinats col·lectius que comporten desprotecció i vulneracions de drets.
- Identificar quins factors influeixen i s'interrelacionen en la vulneració de drets, així com de quina manera actuen.
- Assenyalar les opressions concretes que es donen, tant a l'entorn proper del territori com arreu, fruit de determinants socials interseccionals.

Material

Ordinadors, cartolines i retoladors, paper de cel·lofana de diversos colors.

Plantejament inicial

Demaneu al grup-classe que de forma individual o per grups, facin una recerca de casos concrets de vulneració de Drets Sexuals i Reproductius, havent fet abans una revisió del llistat complet dels DSiR. Aquests casos poden ser al voltant de persones individuals o bé de col·lectius per alguna condició específica. La recerca pot realitzar-se a través de mitjans, xarxes socials o qualsevol altre recurs digital, ajudant el grup a desenvolupar-la amb paraules clau com *vulneració*, *drets sexuals i reproductius* o a través dels drets de forma específica. Pot ser interessant que es donin exemples tant de l'entorn proper com d'arreu del món, en què s'evidenciïn diferents tipus d'opressions així com violències vinculades. Per tal de revisar l'entorn proper, pot ser d'utilitat trobar paral·lelismes amb altres situacions trobades en altres contextos i preguntar al grup-classe si coneixen situacions similars en el seu entorn, per evidenciar la freqüència i proximitat que poden tenir aquestes situacions.

Elaboreu un llistat conjunt de les vulneracions de drets sexuals i reproductius que s'han pogut recollir en la recerca i afegir aquells dels quals no s'ha trobat cap cas concret.

Desenvolupament

De forma grupal, relacioneu les diferents condicions que s'han pogut identificar en els diversos casos i les violències o discriminacions vinculades. Els més comuns poden ser gènere, preferència sexual, classe, ètnia, etc.

Si al grup-classe se li fa difícil d'identificar o assenyalar quines son aquestes discriminacions, caldrà anar desglossant de forma conjunta cada cas i guiar la reflexió, mostrant els factors interseccionals que poden donar-se en moltes de les situacions. A través de preguntes concretes, podem ajudar a la identificació de les situacions:

- *La preferència sexual influeix en l'accés que es pot tenir a tots els drets sexuals i reproductius?*
- *La condició de pobresa pot generar desigualtats en aquest àmbit? Per què?*
- *Tenir una preferència sexual no heteronormativa i alhora pocs recursos socioeconòmics, què comporta?*

Demaneu al grup-classe que escriguin els drets vulnerats en les diferents situacions tractades en una cartolina, amb lletres grans i visibles.

Per una altra banda, escriviu les opressions (gènere, preferència sexual, identitat, classe, etc.) que s'han identificat en relació a cada vulneració de drets. Identifiqueu-ne cada una amb un color diferent de paper de cel-lofana i demaneu al grup que retallin trossos, de mides similars als de les cartolines.

És a dir, si s'ha treballat una situació en què es nega la possibilitat de dur a terme una interrupció voluntària de l'embaràs, s'apuntarà a la cartolina que s'ha vulnerat el dret a l'avortament, i es farà un retall de paper de cel-lofana per cada discriminació que s'hi vinculi (gènere i classe, per exemple).

Enganxeu el(s) retall(s) de cel-lofana a damunt el dret vulnerat, permetent que cada retall se sobreposi als altres i tapant cada vegada més la cartolina on hi havia escrit el dret. La idea és que es continuï veient el dret vulnerat, però a través dels diferents retalls de cel-lofana, visibilitzant com es tallen els drets, i com els diferents eixos de discriminació es poden sobreposar.

Si en una situació s'identifica que hi han intervingut discriminacions de gènere i classe, el dret estarà tapat per dos retalls de cel-lofana, cada un representant una discriminació. Com més discriminacions s'identifiquin en cada situació, menys es veurà el dret, i més es veuran les interseccions entre les condicions d'opressió.

Per fer un tancament de l'activitat, presenteu a la resta del grup-classe cada cas treballat, ensenyant-los la suma d'opressions que han pogut interactuar en la vulneració de drets. En acabar, reflexioneu conjuntament sobre com la interseccionalitat està present en moltes vulneracions, així com en la necessitat d'abordar-les de forma global i no descontextualitzada. Algunes preguntes que poden ajudar-vos poden ser:

- *Creiem que són fets que passen sovint?*
- *Són problemes individuals o socials? A qui afecten?*
- *Hi ha persones a les quals els afecta més que a altres?*
- *Què passa quan hi ha més d'una situació de discriminació?*

Com ha d'intervenir l'equip docent?

Aquesta dinàmica necessita d'un nivell d'anàlisi i reflexió prou abstracte en certs aspectes. Per això, el paper de l'equip docent ha de basar-se en guiar la reflexió, aportant coneixements concrets, evidenciant les violències invisibilitzades o normalitzades a nivell social i fomentant l'esperit crític.

També és important superar l'estigmatització de certs aspectes socials o culturals, sense caure en anàlisis reduccionistes entorn a les situacions concretes.

Caldrà mostrar la dinàmica de reflexió i anàlisi crítica realitzada com a fase necessària per combatre les opressions dels drets sexuals. I donar-hi continuïtat per trobar mecanismes capaços de combatre aquestes violències o opressions

Es pot consultar la pàgina web de l'Observatori de Drets Sexuals i Reproductius per visibilitzar casos i denúncies concretes en els informes que s'hi exposen, així com possibilitar i facilitar les denúncies en cas de vulneracions.

<http://drets-sexuals-i-reproductius.lassociacio.org/>

<http://drets-sexuals-i-reproductius.lassociacio.org/informe2019/>

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Busquem l'alternativa

Què pretenem amb aquesta activitat

- Analitzar l'ideal de relacions romàntiques des del reconeixement i crítica del mite de l'amor romàntic.
- Explorar els models de relacions existents a l'entorn, així com les seves característiques concretes i compartides.
- Desenvolupar alternatives per construir relacions sanes amb l'entorn, des del respecte i el suport mutu.

Material

Targetes per escriure un concepte vinculat als vincles afectius i a les relacions.

Plantejament inicial

Es proposa la projecció del fragment següent per introduir la temàtica. Cal que reviseu que siguin mites presents en el moment de dur a terme aquesta activitat, ja que poden ser canviants amb el pas del temps:

<https://www.youtube.com/watch?v=gTO7yref6vo>

Mites de l'amor romàntic - Oh My Goig! Betevé, 2018.

Es poden fer algunes preguntes posteriors al visionat del vídeo:

- *Què suposa l'amor romàntic?*
- *Què és el control a l'amor? Què implica?*
- *Què suposa la gelosia dins d'una parella?*
- *Com podem construir una relació saludable?*

Desenvolupament

Prepareu tantes targetes com alumnes hi hagi al grup, en les quals aparegui un concepte que pugui relacionar-se d'alguna manera amb els vincles, les relacions afectives, o l'amor. Podeu buscar alguns adjectius que puguin associar-se al mite de l'amor romàntic com ara "possessió" o "gelosia" i d'altres que, de forma alternativa als conceptes negatius, puguin definir relacions més sanes com "respecte" o "confiança". De cada concepte hi haurà dues còpies.

Repartiu a cada persona del grup una targeta, i indiqueu-los que han de trobar la persona que té la mateixa targeta que ells, però no poden dir-ho directament sinó que han de definir el concepte sense dir la paraula. D'aquesta manera poden fer l'esforç d'identificar les implicacions que té dins d'una relació, com qüestionar-ne l'origen.

Desenvolupament

Un cop hagin fet això, demaneu al grup que, tenint en compte el seu recorregut i formació en quant a relacions, decideixin si es tracta d'un concepte amb aportacions positives o negatives de cara a una relació.

Cada parella que s'hagi situat a l'espai de conceptes negatius, haurà de trobar el concepte alternatiu, per tal d'establir relacions i vincles sans. Per exemple, aquells que tinguin "gelosia" hauran de trobar la "confiança" o "comunicació", essent un exercici que no tingui una única solució, sinó que les bases per una relació sana poden ser diverses.

Un cop finalitzat, reflexioneu sobre les associacions i mites entorn a l'amor romàntic que s'hagin pogut detectar, i de quina manera es poden treballar per establir relacions, tant a nivell afectiu com sexoafectiu, des de l'estima i el respecte.

Per ampliar l'activitat, podeu demanar al grup de classe que cerquin referents en el seu entorn així com en els mitjans, de relacions sanes basades en els conceptes que han definit com a necessaris per construir-les i treballar-les. Analitzeu el recorregut històric de les relacions sexoafectives en els mitjans audiovisuals, i l'evolució que han tingut les seves concepcions així com els rols que s'hi desenvolupen.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

Plantegeu l'amor i l'afecte com un fet intrínsec en molts tipus de relacions, més enllà dels vincles de parella estereotipats i heteronormatius.

Introduïu els valors del respecte com a element indispensable per a la construcció de relacions desitjables, fugint d'una sola definició, i obrint el ventall a múltiples formes, tipus i estructures de les relacions. Podeu explorar l'amor en diferents àmbits i esferes com el que es dona dins de la família, en les relacions d'amistat, etc.

Durant la realització de l'activitat, l'equip docent haurà de guiar l'alumnat per sobrepassar els mites existents, moltes vegades molt arrelats en les creences individuals i grupals. Així, caldrà anar-los desmuntant, amb exemples si s'escau, per poder assenyalar els rols de poder i violències que arrossegueu.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Desmentint l'heteronorma

Què pretenem amb aquesta activitat

- Reflexionar de manera crítica entorn a la construcció social i individual de l'heteronorma i el gènere.
- Identificar els mites i estigmes en la societat així com en l'entorn proper i assenyalar els mecanismes de poder socials que els generen i perpetuen.
- Desenvolupar recursos de suport mutu en el grup d'iguals que permetin trencar amb els discursos de normativitat i de control.

Material

Cartolines o qualsevol altre material per realitzar produccions artístiques, segons la seva naturalesa.

Plantejament inicial

Introduïu al grup-classe el concepte de mite. Proposeu una definició d'allò que representen els mites imperants en la societat que ens envolta. De vegades poden ser idees generalitzades i esbiaixades al voltant de falses creences, com llegendes urbanes o faules al voltant d'elements concrets. Moltes altres vegades, però, són reproduccions d'estereotips i prejudicis cap a col·lectius concrets, que acaben actuant com a reforçadors de la violència que reben a nivell social.

Exploreu les creences i mites que poden haver-hi al grup-classe en referència al seu entorn, ja siguin mites amb connotació negativa cap a algun col·lectiu concret, o altres de caràcter innocu. Si n'apareixen dels primers, caldrà desmentir-los i analitzar a què responen aquestes construccions socials.

Desenvolupament

Demaneu al grup que es posin drets en un espai amb capacitat de moviment.

Expliqueu-los la dinàmica del joc, en la qual l'equip docent llegirà una sèrie d'afirmacions que poden ser certes o no. Cada persona hi haurà de pensar i posicionar-se a la dreta o a l'esquerra en funció de si estan d'acord o en desacord amb el que es defensa amb cada idea. Les frases poden ser molt diverses, entorn a certs mites o veritats relacionades amb l'heteronormativitat com a construcció social. Aquests mites poden ser canviants i mutables al llarg del temps i de la població. Per això és important que les frases es triïn en base a les creences identificades en l'entorn escolar o de l'aula, com a tasca imprescindible per al bon desenvolupament de l'activitat.

Desenvolupament

Alguns exemples poden ser:

- *Les noies bisexuals en realitat només els agraden les noies però no s'atreveixen a dir-ho.*
- *Les persones transsexuals no saben de quin gènere són.*
- *Una noia que es vesteix de forma masculina, també tindrà gustos i interessos masculins.*
- *És molt fàcil reconèixer les noies lesbianes i els nois gais.*
- *Continua havent-hi situacions de violència cap a les persones que s'expressen de manera diferent als rols de gènere que se li atribueixen socialment.*

Un cop finalitzat, s'analitzarà cadascuna de les frases llegides, demanant a algun dels alumnes que s'hagin posicionat a favor o en contra que defensi la seva posició. Un cop fet el debat, es validarà l'opció correcta, donant una explicació argumentada i fonamentada.

Exploreu, conjuntament i fomentant la participació del grup, com es dona la construcció dels mites entorn a la defensa de l'heteronormativitat i a quins mecanismes respon.

Presenteu la necessitat de deconstrucció d'aquests mites, posant en valor la resposta col·lectiva com a mecanisme de defensa i reivindicació.

Treballu en un mural, exposició, o algun tipus d'expressió gràfica que pugui ser accessible a tots els alumnes de l'escola, on s'exposin els mites que s'han vist, contrastant-los amb afirmacions reals, exposant els arguments pertinents i fent ús dels coneixements adquirits. Fomenteu la divulgació d'informació crítica i real, així com la responsabilitat compartida de deconstruir els discursos que poden generar violències cap a col·lectius i persones concretes.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

L'equip docent haurà de fomentar la participació del grup-classe, tant en la fase inicial per poder detectar i visibilitzar la presència de mites i estigmes perpetuadors de l'heteronorma, com en el debat posterior, fomentant l'esperit crític. Caldrà que els transmeteu el caràcter social de la creació i manteniment d'aquests mites, de manera que també ho sigui la capacitat de superar-los i subvertir-los.

L'arrelament de certes creences o mites pot ser alt en certs col·lectius, de manera que s'haurà de treballar de forma conscient i assertiva per deconstruir-los, assenyalant les violències que perpetuen i evitant una posició de neutralitat quan les observin.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

No estem fetes amb el mateix motlle

Què pretenem amb aquesta activitat

- Identificar les idees preestablertes del grup entorn als cànons de bellesa així com el seu grau de normalització.
- Assenyalar la variabilitat històrica i cultural dels cànons de bellesa.
- Qüestionar els models normatius d'atractiu físic i sexual i reflexionar sobre el seu impacte social en la construcció del desig.

Material

- Revistes de moda, on surtin imatges de cossos tant masculins com femenins. També es poden realitzar recerques a les xarxes i dur a terme l'activitat de forma digital.
- Fotografies de persones de diferents cultures, en les quals s'expressin diferències en els cànons de bellesa.
- Fotografies/quadres/escultures on es visibilitzin cànons de bellesa diferents en diversos moments històrics.
- Tisores i cola d'enganxar.

Plantejament inicial

Demaneu a l'alumnat que individualment portin una imatge d'alguna persona que considerin que els agrada, sense donar més explicacions. Pot ser una fotografia impresa, una imatge digital, algun vídeo curt, etc. A partir del visionament, pregunteu-los si veuen algun tret en comú entre totes les imatges. Centreu l'anàlisi en els cossos de les persones triades i, amb la participació del grup-classe, destrieu els aspectes que tenen en comú, les característiques distintives, la reproducció de cànons de bellesa comuns.

Desenvolupament primera sessió

1. Separeu l'alumnat en grups de 4 o 5 persones. Deixeu-los llibertat per triar els grups, especificant que busquin espais de confiança amb qui compartir el treball.
2. Demaneu a cada grup que elaborin un llistat amb atributs i/o característiques corporals que considerin desitjables. Fomenteu que aquests llistats surtin de les pròpies creences assumides pel grup així com les preferències individuals, posant en valor els gustos i interessos diversos.
3. Repartiu diverses revistes de moda actuals, i feu-los reflexionar si els seus llistats són equivalents amb els models que apareixen a les revistes o a altres mitjans. Dins del propi entorn escolar poden conèixer diferents models culturals que posi en valor atributs diferents, malgrat el control dels cossos estigui present en tots. Així doncs, serà interessant comparar-los i extreure'n elements en comú.
4. Acompanyeu el procés amb una reflexió grupal amb preguntes referents a la creació d'aquests cànons, qüestionant-ne la universalitat i el caràcter biològic, així com la representació real d'aquests cànons en la societat.

Desenvolupament segona sessió

1. Recupereu les reflexions i conclusions de la darrera sessió, introduint la influència que aquestes poden tenir en la nostra quotidianitat, autopercepció i percepció de les persones del nostre entorn. Reflexioneu al voltant a la vinculació emocional que impliquen, i els possibles malestars vinculats al no acompliment de les expectatives socials i culturals vers aquests models.
2. Posteriorment, reflexioneu sobre la relació d'aquests cànons occidentals amb els valors vinculats a la masculinitat i feminitat hegemònics, i de quina manera contribueixen a desenvolupar i reforçar estigmes i rols vinculats a la construcció social del gènere.
3. Ensenyeu-los diferents fotografies en les quals apareguin models de bellesa en diversos moments històrics, així com en altres realitats culturals.
4. Fomenteu el debat entorn a les diferències observades respecte els cànons occidentals del s. XXI, així com el motiu d'aquesta diversitat.
5. Demaneu-los que -individualment o per grups- construeixin nous models de cossos, retallant i enganxant diferents parts del cos dels diversos models exposats, a fi de crear i exemplificar la diversitat i unicitat de cada cos. Demaneu-los, alhora, que argumentin i exposin les raons de la seva composició.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

L'equip docent ha de partir d'una mirada atenta a tots els malestars que poden sorgir entorn a la comparació i visibilització dels cànons de bellesa. Hem de saber acompanyar totes les persones que poden sentir-se exclòs de certes representacions, així com posar l'èmfasi en el caràcter irreal d'aquests models.

Caldrà tenir en compte que es tracta d'infants en un procés de maduració a nivell corporal, un fet que pot presentar-se a ritmes i nivells diferents, de manera que s'haurà d'incloure aquesta dimensió de creixement i desenvolupament heterogeni en totes les persones, superant també l'estandardització del creixement.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Les bombolles d'intimitat

Què pretenem amb aquesta activitat

- Explorar els límits personals i els de l'entorn proper.
- Promoure la presa de decisions conscient sobre les interrelacions en el nostre entorn, i saber transportar-les a altres àmbits de la quotidianitat.
- Entrenar la comunicació i negociació des del respecte, per fomentar l'empatia així com la identificació de violències.
- Afrontar la discrepància i la frustració en la diferència de límits, necessitats i expectatives en les relacions.

Material

Cordes de diferents mides

Plantejament inicial

El desenvolupament d'aquesta proposta parteix de la necessitat que el grup-classe no tingui una informació prèvia a l'inici del desenvolupament per no influir en les seves conductes. Així doncs, podem explicar-los que es durà a terme una activitat especial, i generar una expectativa per tal que l'emprenguin amb ganes i motivació a partir de la curiositat.

Desenvolupament

1. Trobeu un espai còmode on el grup gaudeixi d'una certa privacitat. Genereu un clima de relaxació i lliure desenvolupament, trencant la rutina de l'aula. Poseu música per acompanyar el moviment autònom de les persones, animant-les perquè s'expressin lliurement segons el seu gust, estat d'ànim, o necessitat en el moment concret. No doneu indicacions respecte la interacció entre els membres, quedeu-vos amatents per observar el tipus d'interacció que es dona en el grup, i la forma en què es produeix, per analitzar-ne el grau d'interrelació en un espai de lliure moviment.
2. Passada una estona en la qual s'hagi aconseguit aquest espai, demaneu al grup que cada persona se situï en un punt fix, ocupant la dimensió de l'espai. Han d'estar prou separades entre elles per poder estirar braços i cames sense tocar-se.
3. Demaneu-los que cada un delimiti amb un tros de corda el seu espai d'intimitat, formant una circumferència al terra de la mida que vulguin. Aquest espai pot ser petit, rodejant els peus, o bé d'un diàmetre tan gran com es decideixi.
4. Deixeu-los una estona perquè es desenvolupin en aquest espai d'intimitat delimitat, ballant, movent-se o bé quedant-se quietes, segons els convingui. Cal deixar clar que no hi ha conductes correctes o errònies, sinó que es tracta d'un espai per gaudir personalment i hi poden fer el que vulguin.

Desenvolupament

5. Passats aquests minuts, de durada a determinar per l'equip docent, indiqueu al grup que aquelles persones que així ho desitgin, poden començar a interactuar, però no podran entrar dins de l'espai d'una altra persona si no hi ha un desig compartit perquè així sigui. D'aquesta manera es podran unificar els espais d'intimitat com a pas posterior a un acord compartit, alhora que s'hauran de separar sempre que una de les persones ho vulgui. Si bé no hi ha límit –ni mínim ni màxim– de persones que poden compartir espai, sí que ho és la voluntat clara de les persones que en formin part. El que pot passar o no dins de l'espai d'intimitat compartit també haurà de ser consensuat i desitjat per totes les persones que hi siguin.
6. Torneu a deixar un temps de lliure moviment i expressió en la interrelació, tenint en compte els espais d'intimitat personals. Si es considera adient, insteu l'alumnat a una interrelació encara més íntima, fomentant les carícies, abraçades o altres mostres d'afecte que puguin ser plaents, mantenint la premissa que aquestes han de ser desitjades per totes les parts. La durada d'aquest espai ha de permetre la lliure interacció i moviment de tot el grup de forma còmoda i sense pressions.
7. Un cop finalitzat, insteu el grup a reflexionar al voltant de les situacions viscudes. Caldrà explorar els sentiments i emocions vinculades a cada moment, així com si totes les persones han sentit respectat el seu espai d'intimitat. Reflexioneu entorn a la lliure identificació i expressió dels seus desitjos, així com sobre la comoditat de les relacions que s'hi han pogut donar. També serà interessant la gestió de la frustració fruit de discrepàncies en els límits.
8. Genereu una reflexió com a grup sobre l'activitat i com aquesta pot reflectir les interaccions interpersonals en molts espais de la vida quotidiana. Caldrà posar el focus en situacions de flirteig, no només en com es generen i desenvolupen, sinó sobretot en la necessitat de construir-les de forma respectuosa i des del desig compartit.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

Aquesta dinàmica no deixa de ser una representació de situacions d'interrelació en la vida diària, de manera que esdevé un "entrenament" per a l'alumnat. Així doncs, malgrat les indicacions que s'aniran donant, l'equip docent haurà de mantenir una mirada atenta a totes les situacions que es puguin donar, per tal que aquestes no puguin presentar coaccions, directes o indirectes, sobre algunes persones, ni sobrepassar els límits individuals. En aquest sentit, caldrà estar alerta de forma específica a l'alumnat que ja pateix situacions de discriminació en el si del grup de forma quotidiana.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

La prevenció és (auto)cura

Què pretenem amb aquesta activitat

- Presentació dels mètodes barrera i anticonceptius. Aprofundir en el seu coneixement des de la informació i la reflexió sobre els hàbits saludables i comportaments de risc.
- Treballar-ne l'ús des de la consciència i el pensament crític.
- Fomentar la responsabilització i compromís per a la no reproducció de desigualtats, des del respecte i el suport mutu.

Material

Un o diversos exemplars dels diferents mètodes barrera i anticonceptius; preservatius per penis, vagina i anus, diferents mètodes hormonal i no hormonal.

Plantejament inicial

Els coneixements previs del grup-classe tant a nivell individual com col·lectiu poden ser molt diversos, en gran part determinats pel seu context sociocultural proper. Així doncs, serà important realitzar un exercici previ per part de l'equip docent que consisteixi a explorar l'entorn del grup i adaptar-ne la introducció.

Una opció per tal de dur a terme l'activitat pot ser la d'implicar els entorns familiars i unitats de convivència a l'hora de fer-la, com a oportunitat per obrir canals de comunicació al voltant de la temàtica a la llar, on moltes vegades pot esdevenir un tabú. Tanmateix, aquest apropament per part de les famílies pot ser difícil en alguns contextos o fins i tot posar en una situació de vulnerabilitat algunes dones, de manera que caldrà valorar-ho en profunditat.

Com a alternativa, es proposa visitar algun centre del territori on es treballin els drets sexuals i reproductius (ASSIR, entitats, etc.) on es pugui dur a terme l'activitat i trobar-hi el material necessari.

Desenvolupament

1. Poseu en una bossa/caixa, diferents mètodes anticonceptius i mètodes barrera, i que un per un, que surtin alguns alumnes a tocar i a inspeccionar aquests objectes sense veure què són i intentar identificar-los. Extraieu d'un en un tots els objectes i exposeu-los a la vista de totes les persones de l'aula.
2. Deixeu uns minuts de contacte amb els diferents mètodes, oferint i fomentant-ne la inspecció i exploració detinguda, pausada i lliure en cada cas.
3. Demaneu al grup que poc a poc torni a la normalitat, i deixeu un temps d'expressió lliure fruit del contacte amb aquests objectes. Exploreu si és el primer contacte o bé ja els coneixien tots, així com les informacions que en tenen.

Desenvolupament

4. Identifiqueu-los com a objectes de prevenció i (auto)cura, i debateu entorn als elements, tant individuals com socials i culturals que poden tenir influència en el seu ús, coneixement i procés de tria. El debat o reflexió pot girar entorn a l'accés a la informació, les emocions i afectivitat vinculades, els tabús i mites, violències sexuals o desigualtats en les relacions, en funció dels interessos o dubtes manifestats pel grup.

Sessions següents

5. Proposeu a l'alumnat que, per grups, triïn un mètode concret i s'encarreguin de realitzar una tasca d'autoconeixement i exploració d'informació sobre aquest mètode per tal de presentar-lo al grup amb posterioritat. Fomenteu que la recerca no es limiti a la xarxa, sinó que podeu oferir un marge de temps prou ampli per facilitar que els grups puguin preguntar a altres entorns, com el familiar, farmàcies properes, serveis d'atenció de salut, etc., per fomentar l'esperit crític.
6. Es pot donar, si es considera adient, certes indicacions entorn a la informació útil, com a guió del treball. Algunes indicacions poden ser les següents:
 - *Informació general d'ús*
 - *On es pot obtenir i preu*
 - *Utilitats concretes (prevenció embaràs, prevenció ITS)*
 - *En quines pràctiques s'utilitzen*
 - *Responsabilitat d'utilitzar-lo*
7. Després de cada sessió, comenteu la informació i coneixements aportats pel grup. D'una banda, en aquells de caire tècnic, en referència a dades concretes, caldrà contemplar els recursos i la informació obtinguda, així com les fonts de les quals s'ha extret, posant l'èmfasi en la necessitat de trobar fonts reals i contrastables. D'altra banda, aquelles dades de caràcter reflexiu, en relació amb les responsabilitats, negociació, etc., és important que remetin a una conscienciació i posicionament global a l'aula, des del suport mutu, el respecte i el compromís en contra de la reproducció de desigualtats.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

La informació, dubtes o curiositats entorn als mètodes barrera i anticonceptius és molt àmplia, de manera que caldrà oferir un espai prou flexible al grup per poder recollir les seves inquietuds al respecte. Si bé aquesta activitat és de caire introductori, caldrà que sigui prou plàstica per adaptar-se a necessitats observades i, per tant, oferir una mirada atenta per saber-les identificar si el grup no és capaç d'expressar-les de forma clara o directa.

Així mateix, l'equip docent s'haurà de presentar en un rol d'acompanyant cap al grup-classe, tant a nivell grupal com individual, perquè pugui ser identificat com a referent en cas de dubte o necessitat específica entorn a la temàtica, tant en clau preventiva com assistencial. Per aquest motiu, la formació i actualització de l'equip docent haurà de ser permanent i continuada, amb l'objectiu d'oferir un grau de coneixement alt i una informació eficaç al grup.

PROGRAMA COEDUCA'T

Propostes didàctiques

Educació secundària obligatòria/ primer i segon curs

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Està a les nostres mans

Què pretenem amb aquesta activitat

- Aprofundir en el coneixement dels Drets Sexuals i Reproductius com a drets humans i assenyalar-ne les vulneracions.
- Reflexionar al voltant d'estratègies i apostes col·lectives per a la promoció i defensa dels Drets Sexuals i Reproductius a l'aula i a l'entorn.
- Transmetre un canvi de paradigma des d'una ciutadania passiva a una ciutadania activa que s'organitza i participa políticament des dels espais on es desenvolupa.
- Conèixer entitats, col·lectius i organitzacions participants del progrés i la defensa dels Drets Sexuals i Reproductius com a eina necessària per poder comptar amb els espais d'incidència política com a recurs i suport de la pròpia vivència.

Material

Ordinadors.

Plantejament inicial

Pregunteu al grup-classe per quins drets dels que tenen actualment normalitzats en les seves vides i contextos, no han estat assegurats i han estat necessàries reivindicacions per tal d'assolir-los. Acompanyeu-los en una reflexió tant a nivell històric com territorial. Es pot preguntar per aquelles coses que fan en el dia a dia de forma senzilla, com pot ser anar a l'institut o la prohibició del treball infantil. Reflexioneu sobre si ha calgut alguna vegada lluitar per aconseguir i assegurar aquests elements com a drets col·lectius i universals.

Desenvolupament primera sessió

Presenteu al grup-classe situacions o moments històrics que hagin suposat un punt d'inflexió en l'assoliment dels drets humans, o altres reivindicacions concretes en defensa de col·lectius i en contra de les desigualtats. Algunes d'aquestes poden ser el matrimoni de persones del mateix gènere, la jornada laboral de 8 hores, la lluita pels drets civils de les persones racialitzades en contextos occidentals, o la lluita per la immersió lingüística en català, mostrant també la diversitat de reivindicacions i lluites.

Es pot reflexionar, ahora, al voltant de la visibilitat d'alguns drets per damunt d'altres, així com de quina manera influeix la jerarquia social en la seva reivindicació i assoliment. Es pot veure com els drets dels infants són altament coneguts -fins i tot en contingut- mentre que uns altres, com els Drets Sexuals i Reproductius, no se'n coneix ni que existeixin.

Analitzeu, específicament, el paper actiu de la ciutadania en l'assoliment d'aquests drets, objectius o erradicació de desigualtats. Poseu en valor com a grup la importància de l'organització ciutadana, la identificació i el desenvolupament de reivindicacions pròpies i lluites concretes per tal d'avançar cap a la seva consecució.

Desenvolupament segona sessió

Feu grups de 3-4 alumnes, i proposeu-los que cada grup triï una reivindicació concreta, relacionada amb la defensa dels Drets Sexuals i Reproductius.

Demaneu-los que facin una recerca sobre reivindicacions o lluites que s'hi vinculin, així com entitats o col·lectius del territori que puguin dur a terme tasques relacionades. Animeu l'alumnat a cercar tot tipus d'elements, ja siguin campanyes específiques, mobilitzacions, articles, o qualsevol altre tipus d'estratègia o aposta col·lectiva.

Proposeu a cada grup que pensi formes noves de reivindicació o denúncia, col·laborant, si és possible, amb estructures, col·lectius, observatoris ja existents, per treballar conjuntament en la defensa dels Drets Sexuals i Reproductius des d'una posició activa, transformadora i empoderadora.

Exposició de les diverses recerques realitzades per cada grup, així com les apostes concretes desenvolupades. Animeu el grup-classe a compartir les diverses reivindicacions, a assumir les apostes definides i pensar mecanismes de desenvolupament, tant a nivell de l'institut, com de l'entorn proper.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

La defensa i reivindicació dels Drets Sexuals i Reproductius ha d'esser assumida com un fet col·lectiu, perquè s'entén com una problemàtica estructural. Per tant, l'equip docent haurà de donar eines per conformar aquesta visió, fugint d'un enfocament individualista, tot i les diferents expressions que poden prendre aquestes vulneracions en funció de les condicions específiques.

En aquest sentit, caldrà guiar amb recursos el grup-classe, fent que es desenvolupi com a agent actiu, per aconseguir l'empoderament grupal i una actitud transformadora.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Teixim complicitats

Què pretenem amb aquesta activitat

- Treballar i aprofundir en estratègies de comunicació assertiva, com a eina de convivència i suport mutu.
- Reforçar els mecanismes de justícia relacional en el grup d'iguals, fomentant la solidaritat des del grup i la responsabilitat col·lectiva en l'erradicació de violències estructurals.
- Posar en valor la interdependència social com a pilar del creixement individual i col·lectiu, en una etapa en la qual l'autonomia pren molta importància en els vincles i relacions socials.

Material

Cabdell de llana.

Plantejament inicial

Agrupeu el grup-classe en equips reduïts de 4 o 5 membres i encomaneu un petit repte a cada equip que requereixi de l'ajuda i la col·laboració de totes les persones que el conformen per tal de superar-lo. Aquesta activitat introductòria pot basar-se, per exemple, a superar un camí d'obstacles al pati amb els ulls tapats, demanant ajuda a la resta del grup, de forma rotativa. Si bé es tracta d'una activitat introductòria, cal que cada persona passi per la posició d'haver de demanar ajuda, per tal d'integrar les emocions i sensacions que això comporta.

Si s'escau, caldrà que l'equip docent pensi en la conformació d'aquests grups de forma equilibrada, per tal que cap persona quedi fora de l'activitat o en una posició de vulnerabilitat per dinàmiques del propi grup.

Desenvolupament primera sessió

Un cop acabada l'activitat, demaneu que cada persona que ho vulgui, expressi com s'ha sentit en la situació viscuda, depenent de la resta de companys i companyes per tirar endavant una tasca concreta. Poseu en valor les demostracions d'ajuda de la resta de persones del grup, així com la capacitat de demanar-la. Reflexioneu en grup sobre el paral·lisme de l'activitat amb altres situacions de la seva vida en què han hagut d'assumir el paper de demanar ajuda i/o d'oferir-la.

Demaneu a cada persona del grup que durant uns dies, de forma individual, analitzi les diferents activitats del seu dia a dia, posant el focus en aquelles situacions de la quotidianitat en les quals no puguin desenvolupar-se de forma individual.

Desenvolupament segona sessió

Feu un recull de les diferents situacions que hagi pogut detectar cada persona, explorant el tipus d'ajuda que assenyalen com la més valuosa.

Oferiu situacions normalitzades en les quals els vincles i les relacions humanes són necessàries i imprescindibles: fer bromes, jugar a jocs de taula, practicar algun esport, etc. Per evidenciar la interdependència de totes les persones, també en situacions que ens aporten benestar.

Proposeu una dinàmica en què cada persona dirà "Jo sola no puc..." i acabarà la frase com cregui oportú. Seguidament passarà un cabdell de llana a alguna persona de la classe que cregui que li pot fer costat, afegint "m'ajudes?". La persona que rebí el cabdell haurà de seguir el mateix mecanisme, passant el cabdell a una persona nova, i així consecutivament. Cada persona que hagi tingut el cabdell a les mans, subjectarà un tros de fil de llana, de manera que aquest s'anirà allargant, marcant el recorregut per on haurà anat passant. Un cop hagi passat per totes les mans, es podrà veure com hi ha una interdependència entre el conjunt de les persones del grup, tenint totes una part de la llana agafada.

Posteriorment, es desfarà "l'embolic", fent el recorregut a la inversa de com s'ha fet, de manera que cada persona s'adrexi a qui li ha passat el cabdell, i dirà "puc estar amb tu quan..." i afegirà de quina manera creu que poden entendre's i fer-se costat.

Deixeu l'oportunitat a totes les persones que facin peticions de grup o col·lectives en base a les necessitats que creguin que necessita tot el grup, i s'animarà la resta a donar-hi resposta.

Per acabar, reflexioneu entorn a la interdependència de les persones, la necessitat de la construcció de vincles sans i justos, així com la responsabilitat individual i col·lectiva en vetllar per benestar de totes les persones del grup.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

En una etapa en què l'autonomia de l'individu pren molta importància en les relacions socials i en la construcció de la identitat, caldrà que enfoquem l'activitat fomentant la importància dels vincles socials com a agents de creixement i desenvolupament col·lectiu. La dinàmica pot servir per visibilitzar la interdependència social, com a acció i responsabilització col·lectiva en relació amb les dinàmiques de violència sistèmica. És important posar en evidència la diversitat de necessitats, vinculades a aquests sistemes d'opressió estructurals, que caldrà revertir des de la solidaritat grupal i sense caure en l'estigma de revictimització.

En aquest mateix sentit, caldrà que l'equip docent estigui alerta per prevenir possibles situacions de discriminació a alumnes concrets que presentin més obstacles en els processos de socialització amb la resta del grup d'iguals.

D'altra banda, és important oferir estratègies i mecanismes per fomentar una comunicació assertiva, així com elements que afavoreixin relacions basades en la justícia relacional, posant en valor la construcció constant d'aquestes des del grup d'iguals.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Acabem amb les violències 2.0

Què pretenem amb aquesta activitat

- Identificar l'expressió de les violències masclistes a les xarxes virtuals.
- Explorar la capacitat adaptativa de les violències a diferents entorns o modalitats, mantenint els mecanismes de control i coacció.
- Conèixer mecanismes d'assenyalament de les ciberviolències, així com mostres de rebuig col·lectives cap a aquestes.
- Prendre consciència de la importància i la influència del grup d'iguals, com a garant dels drets individuals i col·lectius i la prevenció i reparació de les violències sistèmiques.

Material

Post-its, ordinadors o aparells mòbils.

Plantejament inicial

Demaneu al grup-classe que facin una definició conjunta sobre les violències masclistes i les construccions socials i estructurals relacionades. En la mateixa línia, identifiqueu en quins espais es manifesten, i de quina manera. Recolliu un llistat de manifestacions de violències masclistes i àmbits en les quals es poden donar. Oferiu post-its al grup, i demaneu-los que escriguin un exemple o situació de violències masclistes i l'enganxin en un mateix espai, amb la forma d'un llistat.

Desenvolupament primera sessió

Exploreu l'expressió de violències masclistes a través de les xarxes. Si aquesta ja s'ha esmentat pel grup, aprofundiu en la reflexió, així com en el seu desenvolupament. Si no ha estat esmentada, qüestioneu-ne el perquè, i quines semblen ser les diferències entre aquesta manifestació de violència i les que es donen en l'espai físic.

Traceu un paral·lelisme entre les diverses manifestacions anotades en altres àmbits, i com aquestes es poden donar a nivell cibernètic. Per exemple, si ha sortit el control de les relacions externes a la parella, es pot relacionar amb el control de les amistats o converses a les xarxes socials.

Demaneu-los que facin un recull de diferents conductes que puguin ser reconegudes com a ciberviolències masclistes, i que en consensuin un rebuig com a grup-classe.

Desenvolupament següents sessions

Proposeu al grup l'elaboració d'una campanya a través de les pròpies xarxes socials més habituals, de denúncia o rebuig cap a aquests tipus de violències. Si es considera adient, es pot proposar la creació d'un Observatori de ciberviolències, en el qual es puguin denunciar i visibilitzar aquest tipus de casos.

Creeu diferents comissions que es dediquin al disseny, delimitació, producció i difusió d'un lema i un discurs, essent persones expertes en aquests tipus de xarxes. Animeu el grup a pensar *hashtags*, lemes, cartells, clips, etc. per difondre la iniciativa i arribar a l'entorn de l'escola.

Penseu a fer un acte de presentació amb la resta de l'institut per donar a conèixer l'actuació i, a partir d'aquí, dugeu a terme un seguiment permanent des de la col·laboració i el compromís davant d'aquestes actuacions.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

La demanda de desenvolupament de la campanya ha de ser una activitat engrescadora i motivadora per al grup-classe, de manera que s'ha de plantejar com un projecte innovador. Encarregueu a l'alumnat que facin la tasca com a "persones expertes". Tanmateix, pot resultar complicat en algun moment tirar endavant, de manera que caldrà fer un acompanyament constant oferint recursos i idees, sempre respectant l'autonomia i presa de decisions del grup.

D'altra banda, caldrà mantenir una mirada atenta a possibles malestars que generi la temàtica, tocant aspectes que poden afectar directament les persones del grup. Així doncs, l'equip docent s'haurà de mostrar com a figura de confiança i garantir el benestar del grup, recollint, també, possibles casos o denúncies arrel del treball entorn a les violències masclistes. En aquests casos, es pot preveure i definir quin circuit seguir en detectar una situació de violència i assetjament, per tal de poder acompanyar la persona que l'ha viscuda. Aquells centres que no tinguin presents els protocols d'abordatge de violències masclistes i LGTBfòbiques poden aprofitar la oportunitat per revisar-los i adaptar-los a les necessitats específiques del grup.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Imaginem-nos, construïm-nos, entenem-nos

Què pretenem amb aquesta activitat

- Explorar els dubtes, pors i incerteses vinculades al creixement i desenvolupament del cos, a través d'una autoexploració vivencial.
- Assenyalar com els estàndards de bellesa poden arribar a influir en els desitjos o voluntats envers el propi cos, fet que genera una normativitat hegemònica i estructures de discriminació.
- Aportar informació esclaridora entorn a la diversitat de cossos i ritmes de creixement durant la pubertat, deconstruint els mites i els tabús de pressió estètica vinculats també als mandats de gènere.

Material

Matalassos, fulls i material per escriure i dibuixar.

Plantejament inicial

El desenvolupament d'aquesta proposta parteix de la necessitat que el grup-classe no tingui una informació prèvia a l'inici del desenvolupament per no influir en la seva imaginació, pensament i creativitat.

Així, podem explicar-los que es durà a terme una activitat especial, i generar expectativa per tal que l'emprenguin amb ganes i motivació a partir de la curiositat.

Desenvolupament primera sessió

Situeu tot el grup-classe en un espai on totes i tots puguin estirar-se còmodament en matalassos o en una altra superfície. L'equip docent haurà de guiar el grup per aconseguir un ambient relaxat i tranquil.

Demaneu a tots els membres del grup que tanquin els ulls i vagin imaginant les escenes que se'ls van proposant. Si l'equip docent ho considera necessari, es pot acompanyar d'una música tranquil·la per tal d'afavorir el procés de relaxació.

Demaneu-los que s'imaginin a si mateixos en un paisatge tranquil i acollidor (per exemple, a la natura) concentrant-se en els diversos sons que poden escoltar i en les imatges que puguin visualitzar. Després de passejar i observar l'entorn, trobaran un llac, on veuran la seva imatge reflectida. Els demanareu que es fixin en la roba que porten, els cabells o el pentinat. Seguidament, els guiareu perquè facin una observació atenta de les diferents parts del seu cos, com són, què els agrada i què posen en valor.

Passada una estona, es demanarà que imaginin com el seu cos va canviant poc a poc, segons com imaginin que seran els seus canvis corporals durant els propers mesos o anys. Es tornarà a guiar una observació d'aquest "cos imaginari del futur", observant com projecten els diferents canvis corporals, de quina manera es donen, quins són més visibles, quines emocions s'hi vinculen, etc.

Es pot animar el grup a moure's i observar com les seves diferents parts del cos es mouen en la imatge reflectida a l'aigua.

Poc a poc, podeu dir a l'alumnat que poden anar obrint els ulls, i els que ho vulguin, agafar un full i dibuixar i descriure per escrit els seus cossos, comparant-t'ho amb com s'han vist primer, i com s'han imaginat posteriorment.

Desenvolupament segona sessió

Demaneu al grup-classe que escrigui en un full dubtes, pors o creences que puguin tenir entorn als canvis corporals que pot comportar la pubertat, o que els hagin pogut sorgir després de l'activitat realitzada. Doneu-los algunes guies al voltant de quins poden ser aquests dubtes, tant pel que fa al tipus de canvis, ritmes, com cossos diversos, etc. En tant que es troben en una edat en la qual moltes de les persones del grup poden haver experimentat molt canvis, s'haurà de poder abordar l'activitat des d'un ambient de respecte i comoditat per a totes i tots.

Recolliu els diferents dubtes i llegiu-los, de forma anònima, a tot el grup-classe. Plantegeu la possibilitat, a qui ho vulgui, de resoldre o compartir aspectes que puguin anar sortint, oferint en tot moment un acompanyament en la resolució dels dubtes que s'han presentat, des d'una mirada crítica, aportant informació contrastable i lliure d'estigmes.

Si es considera adient, es pot realitzar un recull de dubtes (a través d'un llistat, una producció artística, un mural, etc.) i respostes que s'hagin treballat, per tal de difondre'ls i aportar coneixement a la resta de l'alumnat de l'escola.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

Cal tenir present que l'autoconeixement i l'autoacceptació del propi cos poden estar influenciats pels canons de bellesa estàndards, de manera que s'haurà de desenvolupar l'activitat posant una mirada atenta cap a totes manifestacions de malestar que es puguin donar dins l'aula, tant a nivell individual com grupal. Si bé s'haurà treballat amb anterioritat la diversitat de cossos, pot esdevenir un element central en l'etapa de l'adolescència, i per això s'haurà d'evidenciar i naturalitzar els dubtes i les pors que puguin anar apareixent, oferint una informació esclaridora que permeti alhora un procés d'empoderament durant el creixement.

Alhora, l'equip docent s'ha de presentar com una figura de seguretat i acompanyament en el procés de creixement, essent referents en tots els casos de dubte o neguit que es puguin donar de forma espontània en qualsevol moment durant la pubertat.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Els plaers són nostres

Què pretenem amb aquesta activitat

- Parlar del plaer sexual, les expressions de plaer i l'excitació, des d'una perspectiva naturalitzadora i positiva.
- Trencar amb els tabús sobre el plaer sexual així com amb els mites que s'hi vinculen, visibilitzant la diversitat més enllà del plaer masculí heterosexual.
- Explorar el cos com a òrgan sensitiu i erogen, descentralitzant la genialitat en l'imaginari del plaer i el desig sexual.
- Aprofundir en la diversitat de pràctiques sexuals, treballant-les des de la curiositat, i enfocant-les des d'una mirada respectuosa i feminista.

Material

Papers DIN-A3, material per dibuixar i pintar, etiquetes de colors.

Plantejament inicial

Escriviu la paraula "plaer" a la pissarra i demaneu al grup-classe que exposin què en saben o en què els fa pensar. Introduïu una reflexió general breu, a través d'algunes preguntes per extreure les idees bàsiques que tenen entorn al concepte.

- *Com sentim el plaer?*
- *Quines accions ens provoquen plaer?*
- *A través de quins sentits podem sentir el plaer?*

Es tracta d'una primera presa de contacte amb el concepte, de manera que no és el moment encara de treure conclusions, sinó de familiaritzar el grup amb el terme.

Desenvolupament

Repartiu el grup classe en grups de 3 o 4 persones i demaneu-los que facin un dibuix d'una persona. Poden representar un cos amb genitals masculins, femenins o intersex, segons el que vulgui cada grup.

Han de pintar amb un color les zones que considerin erògenes o que la seva estimulació pot esdevenir excitant. Es pot indicar que poden triar diferents intensitats de la tonalitat del color, per assenyalar els diversos nivells de plaer que es poden obtenir a cada zona. No tenen perquè referir-se al seu propi plaer individual, sinó al que considerin o consensuin com a grup, deixant anar la imaginació i la creativitat.

Amb etiquetes de colors, enganxeu al costat de cada zona assenyalsada pràctiques sexuals mitjançant les quals es pot aconseguir el plaer. Transmetreu a l'alumnat la importància del paper dels sentits en l'excitació i el plaer, oferint la possibilitat d'experimentar-los a través de

Desenvolupament

diferents sensacions i emocions. Si el grup mostra certa timidesa entorn a la definició d'aquests conceptes, els podeu ajudar enumerant-ne alguns: petons, carícies, masturbació, sexe oral, etc. Expliqueu-los que poden ser tants com la creativitat i les fantasies els permeti imaginar.

Exposeu al grup les produccions que s'han fet, sense vincular-les a les persones que les han elaborat, si no ho desitgen, per poder comparar els distints imaginaris i analitzar si aquests s'assimilen o no.

Reflexioneu entorn a l'estandardització dels plaers, uniformitzant també les pràctiques sexuals. Expliqueu-los que no hi ha solucions correctes o incorrectes de l'activitat, aprofundint en la diversitat de cossos, plaers i pràctiques. Emfatitzeu la noció del plaer lligada a la imaginació, assenyalant com socialment s'ha volgut delimitar a unes zones, pràctiques i desitjos estrictes.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

Durant el desenvolupament de l'activitat caldrà generar un ambient en el qual la imaginació, la fantasia i la creativitat prenguin un paper central com a elements fonamentals en l'expressió i vivència de les sexualitats, superant tots els mandats socials i de gènere que s'hi poden vincular.

Degut a la gran càrrega social que comporten les pràctiques sexuals relacionades amb el plaer, el grup-classe pot mostrar certes resistències a parlar-ne amb naturalitat. Així doncs, l'equip docent haurà d'apropar una perspectiva lliure d'estigmes i tabús, a través de la 'informació i la naturalització de la diversitat de pràctiques

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Què pretenem amb aquesta activitat	La festa • Visibilitzar la presència d'ITS en el nostre entorn, així com els determinants socioculturals que influeixen en la seva vivència i expressió. • Posar de manifest la influència del grup d'iguals sobre la vivència de la sexualitat i possibles afeccions relacionades amb la salut sexual i reproductiva. • Treballar la corresponsabilització i el paper actiu individual i col·lectiu en la recerca d'estratègies i mecanismes de prevenció i detecció d'ITS. • Identificar els condicionants de les decisions sobre sexualitat i sobre l'ús de mètodes barrera i anticonceptius, entenent-los més enllà de l'individu.
Material	Targetes (una per alumne) en les quals hauran de sortir els següents elements: • Tres activitats de temps lliure o aficions (llegir, practicar esports, menjar, activitats culturals, etc.) com a elements centrals de la targeta i que es repetiran en diferents ordres en les diverses targetes. • En un cantó de la targeta, en petit, s'hi posarà una X (indicador d'ús de mètode barrera) o una O (indicador de no ús de mètode barrera). Per tal de reproduir les proporcions similars a la nostra societat, posarem un 60% de X i un 40% de O. • En un altre cantó, també en petit, inicials de les diferents ITS. Algunes targetes en tindran i d'altres no.
Plantejament inicial	La recuperació dels coneixements sobre ITS, o el fet d'aprofundir-hi es durà a terme a la part final de l'activitat, ja que per aconseguir els objectius de l'activitat és necessari que el grup no sàpiga que s'està treballant aquesta temàtica.
Desenvolupament	Expliqueu al grup que es realitzarà una activitat de <i>Role-playing</i> en la qual hauran de representar uns personatges que se'ls assignaran de forma aleatòria. Repartiu una targeta a cada persona del grup i expliqueu-los que les tres activitats que hi apareixen al centre i en gran, representen les seves aficions principals. No s'esmentarà res sobre les informacions referents als mètodes barrera ni a les inicials de les ITS. Durant una estona de relació lliure, s'exposarà al grup que han d'imaginar que són en una festa i han de conèixer i trobar altres persones amb qui comparteixin aficions. En el cas que s'entenguin i ho desitgin de forma activa i consensuada, poden ajuntar les seves targetes (sigui per parelles o per més membres), en mostra de voluntat de conèixer-se millor.

Desenvolupament

Un cop finalitzada la redacció, s'exposarà quines parelles o grups s'han fet, i s'explicarà que, en funció dels acords presos, podria ser que els personatges representats arribessin a mantenir relacions sexuals. Així, s'explicaran els significats de les inicials de les ITS i els símbols de l'ús o no de mètodes barrera.

Podeu demanar a tots els grups o parelles formats que explorin si alguna de les persones era portadora d'alguna ITS, i si aquesta s'hauria pogut transmetre en base als mètodes barrera utilitzats. Si és necessari, dediqueu el temps pertinent per fer un repàs de les diverses ITS i mètodes barrera.

Reflexioneu entorn a la presència de ITS en la societat, tenint en compte el tabú i l'estigma que comporten, a través dels determinants socioculturals del nostre entorn. Creeu un espai de debat per posar de manifest com s'han pogut sentir realitzant l'activitat, mimetitzant-ho amb possibles situacions que hagin pogut viure. Seguiu explorant la influència del grup d'iguals en la salut sexual i reproductiva i en les accions estratègies grupals per generar una influència positiva sobre totes les persones, amb la idea de promoure'n l'autonomia, el desenvolupament i l'expressió.

Proposeu continuar amb el *Role-playing* tenint coneixement del significat de les sigles, i assajant converses que permetin la comunicació entorn a la salut sexual des de la corresponsabilització i l'assertivitat.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

L'equip docent haurà de deixar al grup-classe llibertat d'interrelació en la part inicial de la dinàmica, per procurar que es doni un ambient d'interacció natural. Així mateix, la fase final serà on recaurà el pes de la reflexió i de l'exercici a desenvolupar. Haureu d'afavorir la realització d'un paral·lelisme entre l'activitat i situacions reals a la quotidianitat, per entendre com aquestes poden ser presents en el dia a dia. Així mateix, exploreu quins elements poden condicionar la comunicació i la presa de decisions sobre salut sexual i sexualitat, així com les estructures socials influents.

D'altra banda, caldrà saber guiar el grup a través de recursos i estratègies comunicatives per tal de fomentar una consciència i responsabilitat col·lectiva, més enllà de l'individu, superant estigmes i tabús.

PROGRAMA COEDUCA'T

Propostes didàctiques

Educació secundària obligatòria/ tercer i quart curs

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Creixem amb drets

Què pretenem amb aquesta activitat

- Analitzar els determinants socioculturals que influeixen les decisions i els desitjos, tant individuals com col·lectius.
- Aprofundir en la conscienciació de totes les persones com a subjectes de drets.
- Visibilitzar les estructures d'opressió i discriminació que condueixen a vulneració dels drets humans i els DSiR en la vida quotidiana així com la diversitat de manifestacions que presenten.
- Reflexionar de forma crítica i comunitària entorn a la reivindicació dels drets col·lectius i mecanismes conjunts per a una defensa empoderadora de la ciutadania.

Material

Fulls, cartolines, material per escriure i/o pintar. Pissarra.

Plantejament inicial

El desenvolupament d'aquesta proposta parteix de la necessitat que el grup-classe no tingui una informació prèvia al seu desenvolupament, per no influir en els raonaments que pugui dur a terme cada persona de forma individual en base a la seva realitat.

Desenvolupament primera sessió

Demaneu a cada persona del grup-classe que s'imagini com li agradaria veure's en un període de 10 anys. És important no donar-los gaires més indicacions, per tal que el propi enfocament de cada persona pugui posar de manifest l'estructura de prioritats que té, així com les expectatives sobre el seu futur.

Heu de deixar una estona de reflexió individual perquè que cada persona pugui plasmar les seves idees en el format que prefereixi: pot ser un text, un esquema, un dibuix, una producció artística, etc. Expliqueu-los clarament que es tracta d'un treball individual que no serà exposat ni jutjat en cas que la persona que l'ha produït no ho desitgi.

Desenvolupament segona sessió

1. Aquelles persones que ho desitgin, podran exposar a la resta del grup-classe les seves reflexions, mostrant com han plasmat les seves expectatives i/o desitjos en el futur.
2. De forma conjunta, realitzeu un recull i una classificació dels diversos àmbits en els quals s'han vist dipositades algunes de les expectatives: àmbit acadèmic, laboral, marc relacional, familiar, lleure o oci, habitatge, etc. Incloueu-hi tots els que puguin aparèixer, de forma més o menys directa, i fometeu la participació del grup-classe, malgrat no formi part de les seves pròpies expectatives.

Desenvolupament segona sessió

3. A través d'un debat conjunt, contextualitzeu les diferents situacions, emmarcant-les en un paradigma sociocultural concret. Acompanyeu-ho d'una anàlisi que tingui en compte quines expectatives poden ser més acceptades socialment, pel marc cultural hegemònic, i quines no. Alhora, incidiu en quins poden ser els determinants cap a aquestes expectatives, tant a nivell intern (imaginari propi) com extern (expectatives socials) i a què responen. Caldrà veure'n la diversitat emmarcada en cada context, fins i tot el caràcter contradictori entre uns casos i altres. Per exemple, les expectatives socioculturals externes en algun cas poden conduir a estudiar una carrera concreta, en altres pot ser seguir el negoci familiar i mentre que en altres, pot girar al voltant de formar un nucli familiar.
4. Assenyalau quines d'aquestes expectatives estan assegurades per a totes les persones, com a drets bàsics, i quines vulneracions s'hi podrien veure relacionades, en base a unes condicions específiques: gènere, classe, religió, origen... Escriviu la relació entre situacions o expectatives concretes i els drets bàsics que s'hi veuen vinculats.
5. Transmeteu-los una visió de si mateixos com a subjectes de drets, i que reflexionin entorn a la capacitat de reivindicar i defensar aquells drets que poden veure's vulnerats. Si no han sortit explícitament, poseu sobre la taula els diferents drets sexuals i reproductius, habitualment invisibilitzats i difícils d'identificar. Pot ser interessant dur a terme un recull global de les diverses expectatives assenyalades, en format de presentació artística, fotografies o altres modalitats que puguin ser interessants per al grup.

Per tal d'aprofundir en la temàtica, es pot proposar una tasca de recerca entorn a les vulneracions de drets –en els àmbits assenyalats– en l'entorn proper, així com pensar mecanismes de reivindicació col·lectiva com a subjectes de drets.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

Durant el desenvolupament de les diverses tasques, caldrà que guieu la reflexió des d'allò més individual i concret, a allò més global i estructural. Si bé es parteix de casos concrets per analitzar la manera com pot afectar cada situació, és necessari que posteriorment es realitzi una interpretació que interpel·li totes les persones del grup-classe. Caldrà, doncs, evitar que es quedi en una enumeració de casos personals o entrebancs individuals amb què hauran de lidiar de forma aïllada, entenent que les vulneracions són un fet estructural. L'equip docent haurà de transmetre la necessitat de la resposta col·lectiva, refermant la consciència de si mateixos com a subjectes de drets.

D'altra banda, l'equip docent haurà de mantenir una mirada atenta a no confrontar problemàtiques o expectatives individuals. Malgrat puguin haver-hi situacions que en la seva forma siguin contradictòries, caldrà saber identificar que es tracta de diferents cares d'una mateixa problemàtica, arrelada a uns mateixos mecanismes de control social, i per tant acollir-ne totes les manifestacions i treballar-les conjuntament.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Els nostres referents

Què pretenem amb aquesta activitat

- Explorar l'escala de valors utilitzada en la l'avaluació de l'altra persona.
- Revisar els referents en el grup-classe, així com el seu grau de diversitat.
- Identificar i treballar propostes col·lectives cap a la justícia relacional.
- Advocar per espais segurs que fomentin un tracte digne i respectuós de totes les persones.
- Aprofundir en el concepte d'interdependència social que compartim totes les persones, i en les formes que aquest pot prendre.

Material

Fulls i material per escriure.

Plantejament inicial

Demaneu a l'alumnat que individualment escriguin en un paper el nom d'una persona "referent". Si s'escau, expliqueu-los que un referent és una persona que s'admira o que es té com a model, per una característica específica o en la seva globalitat. No és necessari especificar en quin àmbit ho ha de ser, per tal de que cada alumna i alumne pugui fer una elecció en base a la seva escala de valors, sense influències externes o pressió del grup d'iguals. Es pot deixar un període de temps perquè hi pensin, reflexionant entorn al ventall de referents que poden incloure en el seu imaginari.

Recolliu, de forma anònima, tots els papers, i escriviu els diferents noms a la pissarra. Es contempla que en aquest llistat puguin predominar noms de persones reconegudes socialment, però també persones properes a l'entorn o el mateix alumnat del grup.

Desenvolupament primera sessió

Demaneu al grup-classe que, de forma conjunta, s'analitzi cada persona i que se n'extreguin tres característiques o atributs positius, posant-ne en valor les qualitats i intentant definir en quins aspectes poden ser referents. Aquests s'aniran escrivint en un llistat al costat, mostrant la diversitat que es va presentant, i agrupant-les segons qualitats físiques, trets de personalitat, capacitats específiques, o altres.

Analitzeu el resultat final d'atributs o qualitats aparegudes, observant quines són les que més s'han repetit, a quins valors responen i de quina manera s'observa aquesta referencialitat.

Reflexioneu entorn al tipus de qualitats posades en valor, i si aquestes són qualitats que troben, o bé que esperen trobar en els diferents entorns en els quals es desenvolupen: familiar, educatiu, veïnal, etc. Reflexioneu sobre quins aspectes dels que s'han valorat

Desenvolupament segona sessió

fomenten relacions que s'emmarquen dins de la justícia relacional o, pel contrari, quins altres reafirmen o perpetuen desigualtats, rols socials vinculats a estructures de poder o estigmes socioculturals.

En grups de 3 o 4 persones, demaneu a l'alumnat que facin un estudi estadístic (per exemple estudis percentuals) de la representació de les persones que han aparegut, segons el seu gènere, origen, preferència sexual, ètnia, etc. Els resultats poden ajudar a veure si el llistat de persones identificades com a referents és representatiu de la societat. Es pot guiar l'anàlisi amb algunes preguntes com:

- *Hi ha el mateix nombre de persones segons el seu gènere?*
- *Hi ha representació de persones del col·lectiu LGTBI?*
- *Es dona una representació de diferents ètnies, igual que les veiem en el nostre entorn proper?*

Exposeu els diferents resultats obtinguts i reflexioneu al voltant del possible biaix observat en algun dels àmbits, en el cas que no hagi estat representatiu. Exploreu de quina manera hi ha unes qualitats més valorades socialment, altament influïdes per situacions de privilegis que generen jerarquies socioculturals.

Desenvolupament tercera sessió

Demaneu-los que tornin a fer l'activitat, podent ara incloure-hi només persones amb qui mantinguin una relació propera. En aquesta ocasió, insistiu en què les qualitats facin referència a aspectes que valoren dins de les seves relacions, tenint en compte també les reflexions realitzades en les darreres sessions.

Repetiu el mateix procediment realitzat en la primera sessió.

Compareu els resultats obtinguts, tant a nivell de rellevància social com en el tipus de característiques valorades. Reflexioneu sobre les diferències mostrades i la importància de la construcció de relacions des de la justícia relacional, posant en valor la interdependència social i construint espais de cura i benestar.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

El procés de revisió de l'escala de valors propi pot ser divers i alhora complicat. Negar o qüestionar un referent en base a l'escala de valors de l'equip docent pot arribar a generar rebuig per part de l'alumnat, en una etapa en què els referents ajuden a conformar-los com a persones i els guien en el procés de creixement.

Així doncs, no s'ha d'enfocar l'activitat des de la confrontació dels propis valors, sinó com un exercici col·lectiu d'anàlisi de quines són les prioritats que es manifesten i de quina manera es reflecteixen en la identitat del grup i de l'entorn, gestionant les possibles discrepàncies que puguin aparèixer. Resulta necessari també guiar-los en una revisió de com els referents poden esdevenir reproduccions d'aspectes de la societat amb els quals no estem d'acord, i de quines maneres podem transformar-los o buscar-ne de nous.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Responem a les violències

Què pretenem amb aquesta activitat

- Treballar la responsabilitat individual i col·lectiva en la recerca d'eines per crear espais segurs i lliures dels mandats de l'heteropatriarcat.
- Fomentar el compromís polític cap a una societat diversa, més justa i igualitària.
- Construir estratègies i pràctiques col·lectives (autodefensa i crítica de la masculinitat tradicional) a favor de l'erradicació de les violències masclistes més quotidianes.
- Empoderar les persones joves des de la consciència de la seva capacitat d'acció i transformació.

Material

Pissarra, notes adhesives, material de l'aula.

Plantejament inicial

Demaneu al grup-classe fer una definició del que són les violències masclistes de forma conjunta. Assenyalau de quines maneres es poden manifestar en general, i aprofundiu en un llistat de situacions que es poden donar a l'aula i a l'institut.

Desenvolupament primera sessió

Transmetreu al grup-classe que com a grup de persones grans de l'institut, han de ser la punta de llança de la lluita per l'erradicació de les violències masclistes en aquest espai. Després de l'itinerari formatiu que han desenvolupat durant tota la seva etapa escolar entorn a la construcció social del gènere, l'heteronorma i les desigualtats i violències que se'n desprenen, són persones expertes en la matèria, alhora que prou madures com per comprometre's i responsabilitzar-se de la transformació crítica del seu entorn.

Deixeu-los clar que no es tracta d'un treball només analític, sinó que caldrà prendre i desenvolupar accions i estratègies visibles al voltant de quatre eixos principals: prevenció, detecció, atenció i recuperació.

Escriviu els quatre eixos a la pissarra, i deixeu passar uns minuts perquè individualment reflexionin entorn al significat d'aquests conceptes. Demaneu-los que –ja sigui en grups petits o entre tot el grup-classe– es puguin definir conjuntament.

Repartiu notes adhesives i demaneu que cada persona pensi una estratègia, acció o iniciativa en un dels àmbits, a desenvolupar dins del marc de l'institut. Recolliu-les i enganxeu-les al costat de cadascun dels quatre eixos.

Reflexioneu al voltant d'aquestes propostes com a mesures necessàries i com una primera pluja d'idees, però transmeteu-los la importància de realitzar una diagnosi més pausada, tenint en compte elements específics d'opressió o discriminació.

Desenvolupament segona sessió

Per tal de preparar la zona de treball per realitzar la diagnosi, podeu comentar al grup-classe que es farà per grups. La conformació d'aquests grups es realitzarà en base al gènere, i si es considera adient, també en base a la preferència sexual, i identitat o expressió de gènere no cisheteronormativa. Amb això es pretén que les persones que puguin ser receptors de violències masclistes puguin dur a terme un treball diagnòstic lliure, basat en experiències directes per discutir-les sense pressions. D'altra banda, el grup d'homes cisheterosexuals caldrà que identifiqui i treballi entorn al paper de les seves masculinitats, presents a l'aula i en l'entorn de l'escola, per fomentar-ne una revisió crítica a través de la identificació i vinculació amb les conseqüències que poden tenir en si mateixos i en el seu entorn.

Poseu en comú les diagnosi realitzades. Si es considera necessari, feu entrevistes o enquestes a altres grups o cursos per aprofundir en certes temàtiques.

A partir de les diagnosi, assenyalau quins aspectes es volen treballar, i sota quin marc/context es vol fer.

Definiu quines accions concretes voleu desenvolupar en cada àmbit (prevenció, detecció, atenció i recuperació).

Delimitau quin tipus d'accions voleu dur a terme a curt, mitjà i llarg termini i creeu l'espai necessari per desenvolupar-les, alhora que prepareu una calendarització del desenvolupament de les accions.

Per acabar, informeu i presentau a tota la resta del centre de les mesures o accions acordades i mecanismes de desenvolupament, per tal de poder utilitzar-les en cas que sigui necessari.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

En aquesta etapa, el jovent és prou madur per liderar i definir un projecte, però necessitaran un bon acompanyament per desenvolupar-lo i implementar-lo. L'equip docent ha de ser el garant que permeti, d'una banda, el desenvolupament lliure del grup-classe en les diverses iniciatives, i de l'altra, la constància perquè aquestes puguin prendre forma i legitimitat a l'espai del centre.

El fet de la creació de grups no mixtos s'haurà de plantejar en termes de respecte, privacitat i protecció davant de les pròpies violències contra les quals es vol lluitar. D'aquesta manera, caldrà que l'equip docent deixi molt clara la seva funcionalitat i entengui que s'ha de vetllar per la creació d'espais lliures de violències, per poder identificar-les i assenyalar-les.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

No som robots

Què pretenem amb aquesta activitat

- Explorar i assenyalar la concepció mecanicista del cos com a conseqüència d'una societat que posa el focus en la productivitat de les persones.
- Visibilitzar els atacs permanents cap al propi cos i la vulneració de la sobirania corporal.
- Fomentar una percepció dels cossos com a un fet indestruïble de la pròpia persona, procurant escoltar-la, respectar-la i atendre-la.

Material

Depèn del desenvolupament de l'activitat.

Plantejament inicial

Demaneu al grup-classe una definició del cos com a element d'experimentació, expressió i sensació, en base als aprenentatges realitzats però també en base a la seva vivència. Per grups, han de fer un llistat de conceptes o fets que considerin importants a destacar en relació al cos. No és necessari especificar-los més informació, ja que es valorarà l'heterogeneïtat de les respostes, entenent que aquestes respondran a la percepció prèvia de cada persona i les seves reflexions al voltant de la temàtica. Poseu en comú i feu un llistat conjunt de tot allò que consideren que poden experimentar a través del cos.

Desenvolupament primera sessió

Plantegeu un exercici d'expressió corporal, en el qual, de forma individual o grupal, puguin transmetre algun dels conceptes, emocions o sensacions que hagin assenyalat anteriorment. Deixeu-los un espai de preparació i demaneu-los que en facin una exposició. Pot ser a través de la dansa, el teatre, el moviment artístic o qualsevol altre pràctica amb la qual cada grup pugui sentir-se còmode. Cal especificar-los que no hi ha una avaluació en termes d'eficiència de l'activitat, sinó que es tracta d'un espai de creació i expressió des del benestar i el gaudi. Fomenteu la diversitat de mitjans d'expressió amb què cada persona es pugui sentir més còmoda.

Un cop finalitzat, doneu-los indicacions per a la propera sessió. Demaneu-los que durant una setmana, cada persona faci un recull d'imatges en què apareguin cossos, cercant a diferents mitjans: poden ser anuncis, clips de programes o sèries, imatges de productes, ofertes de feina, etc. Es tracta de recollir qualsevol imatge trobada en la qual apareguin cossos diferents.

Es pot animar el grup a moure's i observar com les seves diferents parts del cos es mouen en la imatge reflectida a l'aigua.

Poc a poc, podeu dir a l'alumnat que poden anar obrint els ulls, i els que ho vulguin, agafar un full i dibuixar i descriure per escrit els seus cossos, comparant-t'ho amb com s'han vist primer, i com s'han imaginat posteriorment.

Desenvolupament següents sessions

Munteu una exposició a l'aula de les diferents imatges recollides.

Demaneu al grup que es classifiquin totes les imatges en base als conceptes que havien assenyalat a la darrera sessió. Reflexioneu entorn a la representativitat de les expressions trobades. Es pot guiar la reflexió a través d'algunes preguntes concretes:

- *Es representen emocions? Quines? A què es vinculen?*
- *Es representen necessitats o desitjos?*
- *Es representen malestars?*
- *Es representa la sexualitat?*
- *En el cas de que es representin, es vinculen a la promoció o publicitat d'un producte? Hi ha cossos experimentant, expressant o vivint experiències més enllà de produir-les?*

Feu una tria de les imatges que expressen el cos com un instrument funcional, responent a unes necessitats socials de productivitat. Analitzeu de quina manera s'entén el cos sota una concepció de funcionalitat, com un robot que ha de produir o servir per a la producció. De les imatges en què no es reflecteixen cossos dirigits a la producció, identifiqueu quins d'aquests venen el cos com un producte. Fomenteu i guieu una discussió entorn a l'explotació dels cossos, per part de la societat, seguint els mandats de la productivitat.

Per acabar, analitzeu les imatges en termes de representativitat, deixant que el grup-classe defineixi els paràmetres que s'han de tenir en compte en base als seus coneixements adquirits. Si l'activitat es fa difícil, guieu el grup amb algunes preguntes:

- *Hi ha diversitat de cossos a nivell fenotípic?*
- *S'expressa la diversitat funcional?*
- *Podem observar diversitat cultural?*
- *Hi veiem representats els nostres cossos?*

Promoveu una reflexió des de l'esperit crític cap al reapropiament del cos a través del seu coneixement i la superació de la concepció com a màquina de produir o reproduir.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

Durant la primera sessió caldrà fomentar un espai de creació, autoexploració i expressió en el que l'emoció i la vivència siguin els objectius finals, fugint de qualsevol tipus d'objectiu mesurable o quantificable. Caldrà, alhora, evitar l'aparició de normes o pressions que puguin condicionar el desenvolupament lliure de cada persona i els processos d'empoderament amb el propi cos que es puguin donar. A la segona sessió, per una altra banda, de caràcter més analític, serà fonamental acompanyar el desenvolupament de l'esperit crític envers els marcs socioeconòmics que impacten sobre l'autopercepció i autoestima de totes les persones. Superar l'explotació social sobre els cossos, identificant els mecanismes de control i subvertint-los, no és una tasca gens fàcil. L'equip docent haurà d'afavorir espais de benestar dins del grup per trobar mecanismes i estratègies per superar aquests mandats, a dins del mateix grup i en l'entorn.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Consentiment i desig

Què pretenem amb aquesta activitat

- Analitzar críticament el paradigma del consentiment en la interacció sexual.
- Consolidar una comunicació assertiva en les relacions sexuals i afectives.
- Entendre els impactes que pot tenir donar el consentiment sense desig i quina relació té amb la violència sexual.
- Desenvolupar estratègies de detecció i actuació envers a situacions de desigualtats en les relacions sexuals i afectives.

Material

Papers amb els objectius individuals i pissarra.

Plantejament inicial

Expliqueu al grup-classe que es durà a terme una activitat de moviment, en la qual cada alumne i alumna haurà d'assumir un rol que s'indicarà en un paperet individualment, que no podran compartir. Durant el desenvolupament de l'activitat, però, hi haurà una premissa a complir per totes les persones del grup, que serà la del respecte cap a la resta de les persones que participen en l'activitat. No es donarà més informació ja que cal comptar amb la incertesa del grup per a un desenvolupament òptim de l'activitat.

Desenvolupament primera sessió

1. Demaneu a totes les persones de l'aula que seguin en una cadira, formant una rotllana en la qual totes es puguin veure la cara. Hi ha d'haver tantes cadires com persones participin a l'activitat, ni més ni menys.
2. Repartiu un paper petit a cada persona, on han d'explicar el seu objectiu a l'activitat. En aquests papers hi haurà tres rols diferents, essent tots tres representats per igual: una tercera part dels papers especificaran que l'objectiu ha de ser canviar-se de cadira tants cops com sigui possible, una altra tercera part dirà que han d'aconseguir canviar-se de lloc les menys vegades possible, i la tercera part restant especificarà que han de posar tota l'atenció a estar a gust, interactuant amb l'entorn de la manera com ho desitgin. Haureu d'intentar que els rols quedin repartits en relació al gènere, procurant que cada rol estigui representat de forma equitativa.
3. Deixeu un període de 20 minuts per desenvolupar l'activitat, prestant atenció als diferents rols que es produeixen, qui els desenvolupa i com es gestionen possibles situacions de conflicte.

4. Acabeu l'activitat i doneu pas a un espai de reflexió entorn a les situacions viscudes. És interessant observar com es desenvolupa inicialment, sense que hi feu cap tipus d'intervenció.
5. En funció de com es desenvolupi la discussió, intervenueu-hi i acompanyeu el grup en el debat, aportant preguntes entorn a allò que han viscut. Per exemple, aquestes:
 - *Totes les persones han aconseguit els seus objectius individuals?*
 - *Algú ha acabat cedint davant de l'actitud d'un altre? Què ha passat?*
 - *Alguna persona ha hagut d'actuar de forma contrària a allò que desitjava?*
 - *Alguna persona ha sentit que se li ha faltat al respecte o s'ha vulnerat la seva voluntat? Alguna persona considera que s'ha actuat sense el seu consentiment?*
 - *Quines paraules, gestos o altres indicadors són necessaris per tenir en compte el desig de l'altra persona?*
6. Introduïu el concepte de "consentiment". Insteu el grup-classe a fer-ne una definició conjunta, així com mirar de buscar conductes de l'activitat que hagin pogut produir-se sense el consentiment d'alguna persona. Feu-los notar si hi ha hagut diferències entre gèneres, i de quina manera pot ser que influeixi la societat heteropatriarcal en aquestes conductes.
7. Introduïu la presència del consentiment en la vida quotidiana de les persones, i en quines situacions s'hi ha de prestar una atenció especial. Guieu el grup-classe per posar la mirada en la sexualitat i el plaer, i com aquest pren importància en les situacions que s'hi vinculen. Ajudeu-los a fer-ne una delimitació que vagi més enllà de la simple definició, amb algunes preguntes com:
 - *Com es dona el consentiment?*
 - *Quina durada té?*
 - *Què pot incloure?*
 - *Com l'entendem?*
8. Introduïu el concepte de "desig", plantejant qui l'ha pogut tenir en compte a l'hora de desenvolupar l'activitat, i quina relació pot tenir amb el consentiment. Guieu la reflexió, explorant el biaix de gènere existent a la societat entorn al desig, posant de manifest com l'omissió del desig femení implica un tracte desigual i discriminatori envers les dones i els seus drets sexuals i reproductius.
9. Demaneu a l'alumnat que per a la propera sessió explorin individualment els espais i situacions en els quals tenen en compte el seu desig, quan els és fàcil fer-ho i quan no, i quan aquest no es posa de manifest.

Desenvolupament segona sessió

1. Poseu en comú les reflexions individuals fetes entorn al propi desig, analitzant la diversitat de situacions en les quals pot estar-hi vinculat, i en quines es veu bloquejat en situacions de desigualtat o discriminació específiques.
2. Guieu la discussió entorn a les situacions en les quals poden donar-se relacions de desigualtat entre les persones que hi tenen un paper protagonista, conformant un exercici de poder o privilegis d'una o més persones envers una altra. Exploreu com, en les relacions sexuals i afectives, aquestes situacions poden donar-se de forma permanent: per raó de gènere o d'edat, o bé de forma contextual: efectes de substàncies inhibidores de la presa de decisions, entorn desconegut per una de les persones, nombre de persones, etc.
3. Treballeu a l'aula de forma grupal mecanismes concrets per identificar i superar les desigualtats donades en determinades situacions, amb l'objectiu de fomentar la concepció del consentiment com un fet afirmatiu, específic, consensuat, reversible i lliure i en especial la identificació pròpia i aliena del desig. Ho podeu treballar a través del *role-playing* assajant situacions concretes i insistint específicament en la corresponsabilitat i posant el focus en l'ús del poder per part de qui el té

Com ha d'intervenir l'equip docent?

L'equip docent ha de saber plantejar la discussió entorn al consentiment com un fet imprescindible en el marc de les relacions, siguin del caràcter que siguin. Tanmateix, caldrà especificar que en l'àmbit de les relacions sexuals i afectives, hi intervenen elements estructurals respecte a les desigualtats per raó de gènere, i per tant uns privilegis que en determinen el desenvolupament. Si bé entendre el consentiment i la importància que té és important, és necessari posar la centralitat en el desig de totes les persones, entenent com es conforma socialment, els seus determinants i la seva invisibilització en el cas de les dones, que són categoritzades com a subjectes passius en la sexualitat.

L'equip docent haurà de posicionar-se com una figura de confiança de cara al grup-classe, tant a nivell global com individual. Aquest tipus de reflexions poden servir per identificar les experiències pròpies que caldrà que siguin acollides i acompanyades per tal d'identificar els malestars que s'hi puguin vincular i gestionar les situacions específiques.

Proposta d'activitat d'aprenentatge

Trenquem el tabú, creem espais segurs!

Què pretenem amb aquesta activitat

- Comprendre la rellevància de la dimensió social en la presa de decisions en salut sexual i reproductiva, així com entendre, acollir i gestionar la discrepància.
- Identificar, analitzar i contrarestar l'estigma, la vergonya i el tabú que comporten determinats estils de vida, diagnòstics i intervencions sociosanitàries.
- Entendre la presa de decisions com una habilitat promotora de salut per a qualsevol persona i col·lectiu.
- Identificar l'impacte de les desigualtats i violències socials sobre la salut i dissenyar estratègies per plantar-hi cara.

Material

Materials habituals de l'aula.

Plantejament inicial

Introduïu el concepte d'*estigma*. Feu una primera introducció per revisar el punt de coneixement i consens d'allò que entenen d'aquest concepte i amb què ho relacionen.

- *Què és l'estigma?*
- *Amb què sol estar relacionat?*
- *Què comporta quan hi ha estigmes?*
- *En quines situacions vinculades amb la salut hi ha estigmes socials?*

Feu un recull de totes les aportacions en forma de llistat, i complementeu les definicions fetes pel grup classe si aquestes es consideren insuficients o esbiaixades.

Desenvolupament primera sessió

Creeu tres subgrups de treball per desenvolupar tres tasques paral·leles d'investigació.

1. Oferiu a l'alumnat tres temàtiques per triar, entenen que cada grup es responsabilitzarà d'una. Es proposa que aquestes siguin: VIH, intersexualitat i interrupció voluntària de l'embaràs (IVE). S'han escollit aquestes tres com a exemples de diferents casos que carreguen estigmes, tabús i vergonyes, alhora que un gran impacte a nivell de desigualtats i violències socials sobre la salut de les persones i els col·lectius.
2. Cada grup ha de realitzar una recerca en profunditat entorn al tema triat, seguint una pauta que s'entregarà i que servirà de guia per explorar diversos aspectes centrals de la temàtica, com a punt de partida de la recerca i debat a l'aula. Els elements imprescindibles d'aquesta pauta seran:

Desenvolupament següents sessions

Marc general	Definició i informació general Incidència poblacional Legislació actual
Violències	Institucionals Socials
Experiències col·lectives	Associacions, entitats, grups de suport Reivindicacions concretes Referents

- Deixeu un període de temps prou llarg perquè cada grup pugui desenvolupar la recerca, establint espais de tutorització, si s'escau, per poder guiar les tasques.
- Presentació de cada grup de les informacions obtingudes, així com les reflexions desenvolupades entorn a les diferents temàtiques plantejades. Es poden realitzar en una mateixa sessió totes tres, o bé en sessions separades, encara que seria òptim que no estiguin molt espaiades en el temps.
- Plantegeu un debat entorn a les temàtiques tractades. La centralitat d'aquest, més enllà de la reflexió global sobre la informació tractada, ha de girar entorn als elements comuns que vertebrin aquestes tres temàtiques a nivell social. Lluny d'analitzar-les per separat, caldrà trobar els nexes que presenten, fent un exercici d'anàlisi crítica de la informació recollida. Si bé es tracta de temàtiques diferents, caldrà posar l'èmfasi en l'impacte de les desigualtats socials que s'experimenten, en especial a nivell dels processos de presa de decisions i que estan fortament influenciats en moltes ocasions per imperatius i mandats socials que obstaculitzen decisions lliures. Acompanyeu el grup en la valoració de com els tabús, els estigmes i les vergonyes poden estar presents en els diferents àmbits de la seva quotidianitat, fet que suposaria una clara vulneració dels seus drets sexuals i reproductius.
- Reflexioneu entorn a les plataformes, col·lectius o grups de suport que sorgeixen fruit de les discriminacions específiques, analitzant-ne les reivindicacions però també les necessitats d'espais de suport mutu com a procés d'empoderament col·lectiu. En aquest sentit, plantegeu noves mesures o mecanismes vàlids per generar espais de comoditat a l'entorn proper per a aquells estils de vida, diagnòstics o intervencions sociosanitàries que comportin estigmes i tabús imposats socialment.

Com ha d'intervenir l'equip docent?

Més enllà de l'exercici de recerca i l'aproximació a les diverses temàtiques, la importància de l'activitat rau en el procés de reflexió crítica de la informació obtinguda. Així doncs, l'equip docent haurà d'afavorir els espais de debat, facilitant o guiant la discussió per permetre un nivell de síntesi i relació a nivell global. La contextualització de les diferents temàtiques en la societat, l'anàlisi dels estigmes i tabús que es generen i el procés de presa de decisions hauran de ser els temes cabdals a analitzar i discutir. En la mateixa línia, l'equip docent s'ha de mostrar com a garant del respecte i l'acompanyament en la presa de decisions, afavorint un posicionament col·lectiu en relació amb qualsevol tipus de violència social i institucional, així com la creació d'estratègies col·lectives per plantar-hi cara.

